МОСКВА БААТАР ХҮБҮҮДЭЭ ХҮНДЭТЭЙГӨӨР УГТАБА

ЫН ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

41-дэхи жэлээ гарана.

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 250 (10618) | 1964 оной октябриин 21, среда | Сэн 2 мүнгэн

ЗАМБУУЛИНАЙ ТҮРҮҮШЫН „ВОСХОД" ОНГОСЫН ЭКИПАЖЫЕ МОСКВАДА УГТАҺАН ТУХАЙ РЕПОРТАЖ

1964 оной октябриин 19. Бухы дэлхэй Москвагаар зэһэнхэй. Мүнөөдэр дэлхэйн улад москвагайхидта атаархана. Харин эдэнэр ...хотын һүр жабхаланта воротада — Внуковско аэродром дээрэ угтуулхаяа оайгшадта ...ана.

Замбуулин соогуур баатар габьяата ниидэлгэ бэлэһэн хүбүүдээ угтахаар хүлеэжэ байгаа түмэн зон ниислэлэй агаарай үүдэндэ далгантиной эбхэрһэн шэнгеэр хүхинэжэ бай...

...ковска аэродром дээрэ Коммунис партиин ...кэ правительствын хүтэлбэрилэгшэд ерэ...

...арһан зоной анхарал огторгой өөдэ хандуулаанхай. Үнинэй хүлеэгдэһэн «ИЛ-18» са... бетон харгы дээрэ буухынгаа урдахана ...ёһололой гуримаар тойрон ниидэнэ.

...лёт гүйдэлөө улам удааруулһаар, тусхай ...лэгдэһон харгыда туласа ерэжэ тогтоод, ...улинай баатарнууд хүндэлэл ёһололой хар... түрэл Москвагайнгаа газар дээрэ бууба.

...дром шэмээгүй болоодхино. Космонавтнууд ...тээшэ дабшаба. Тэг дундань — экипажай ...ир инженер-полковник Владимир Комаров, ...алаарнь — Константин Феоктистов, Борис Егоров алхална.

...буулинай баатарнууд партиин, правительст... хүтэлбэрилэгшэдэй дэргэдэ ерэбэ. Владимир ...ров рапорт үгэбэ:

«Советскэ Союзай Коммунис партиин ленинскэ Центральна Комитедтэ, ССР Союзай Верховно Соведэй Президиумдэ, СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ айладхахамни хадаа:

Замбуулинай «Восход» онгосын экипаж Коммунис партиин Центральна Комитедэй, Советскэ правительствын даалгабарише дүүргээ.

Ниидэлгэмнай амжалтатайгаар үнгэрөө.
Экипажай гэшүүдэй бэень тон һайн.

Парти болон правительствын шэнэ даалгабаринуудые дүүргэхээр бэлэн байнабди.

«Восход» онгосын командир инженер-полковник Комаров».

Баатарнуудай хүндэлэлдэ, совет эрдэмтэдэй, инженернүүдэй, хүдэлмэришэдэй шэнэ баатаршалгын хүндэлэлдэ Советскэ Союзай гимн хангинан, артиллериин буудалгаар амаршалгын салют нэжэгэнэбэ.

Парти, правительствын хүтэлбэрилэгшэд космонавтнуудые үнэн зүрхэнһөө амаршалан тэбэреэд, гарнуудыень шангаар барина.

В. Комаров, К. Феоктистов, Б. Егоров, түрэл садануудтаа баяртай хүхюунээр угтагдан, уулзана. Эдэнние космонавтнар Ю. Гагарин, В. Николаева-Терешкова, Г. Титов, А. Николаев, П. Попович мүн лэ хани, халуунаар амаршалба.

Москвагайхид юрэнхы ёһо заншалай ёһоор, алдарта баатарнуудтаа түрүүшын баглаа сэсэгүүдые барюулхыень багашуулда даалгаа. Үхибүүд космонавтнуудта ошожо, сэсэгүүдые барюулаад, тэдэнние тэбэрихэеэ дүтэлнэ.

«Восход» онгосын экипажай гэшүүд парти, правительствын хүтэлбэрилэгшэдтэй хамта, угтагшадай урдуур ябажа, москвагайхидай баярай амаршалгануудта харюусаба.

Өөһэдынгөө баатаршалгаар түрэл партияа, инаг Эхэ ороноо, Соведүүдэй ороной эрдэм наукые алдаршуулһан замбуулинай гурбан шэнэ Колумбые хүндэлэн ёһолхын тула хэдэн зуу мянган ажалшад мүнөөдэр Улаан талмай дээрэ ерээ.

Талмай дээрэ, ГУМ-ай үбэр талада, угаа ехэ панно — Владимир Ильич Ленинэй зураг татагданхай.

Коммунис партиин, Советскэ правительствын хүтэлбэрилэгшэд, эдэнтэй хамта гурбан шэнэ баатартай болоһон совет космонавтнарай эб эетэ бүлэ Мавзолейн ендэр дээрэ гараба.

Талмай дээгүүр альга ташалган үни удаан замхангүй нэжэгэнэнэ.

Ендэрнүүд дээрэ гадаадын айлшад, дипломатическа корпусой гэшүүд гараба.

Замбуулиниие шэнжэлгын талаар совет арадай шэнэ илалтада зорюулагдаһан Москвагай ажалшадай түлөөлэгшэдэй митингые КПСС-эй ЦК-гай Президиумэй гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь **Н. В. Подгорный** нээгээ.

«Восход» онгосын командир инженер-полковник **В. М. Комаров** микрофоной дэргэдэ ерэжэ, үгэ хэлэбэ.

Нүхэр В. М. КОМАРОВОЙ хэлэһэн үгэ

...дэтэ нүхэдүүд!

...ни хүндэтэ москвагайхид!

...буулин соогуур энэ ниидэлгэ ...маанадта найдаһанайнь түлөө «Восход» гэжэ замбуулинай түрүүшын гурбан һууритай онгосын ...жай зүгһөө Коммунис партиин ...альна Комитедтэ, Советскэ ...тельствада, бүхы совет арадта ...зүрхэнэй баясхалан хүргэхые ...зүбшөөгыт. Энэ найдабариин ...үнэн зүрхэнһөө ехэ баяр хүр...!

...осмодром ниидэн ошохынгоо урда бидэнэр бүхы экипажаараа ...Улаан талмай дээрэ ерэжэ, ...ын мавзолейн үмэнэ зогсоод, ...ронойнгоо харюусалгатай даал...ние нэрэтэй солотойгоор дүүр... тулада бүхы хүсэ шадалаа, ...мэргэжэл шадабаряа зорюул... гэжэ тангариг үгэһэн бай...

...өө бидэнэр дахяад Улаан тал... дээрэ ерээд байнабди. Олон хү... һуужа ябаһан, залан жолоо...дог замбуулинай онгосын нэгэ ...дын ниидэлгэ амжалтатайгаар ... гэжэ энэ баяр баясхаланта ... дээрэ элидхэхэ зол хубитай ...бди. Физико-техническэ болон ...нскэ шэнжэлэлгэнүүдые хэ...лаар хараалагдаһан программа ...улинай ниидэлгын үедэ хүсэ...бэелүүлэгдэв. Онгосо дээрэхи ...ньһон түхеэрэлгэнүүд замбуу...й дайда руу ниидэжэ орохоһоо ..., газарта бууха хүрэтэл ...гүй һайнаар хүдэлөө.

...ынгөө оюун бодолой гайхам... үрөөр, өөһэдынгөө гараар бү...һэн юумээр совет арад, манай ...эд, инженернүүд, техникүүд, ...ришэд омогорхожо шадаха ... Манай арадай сэсэн мэргэн ...бодолоор бүтээгдэһэн дэлхэй ... түрүүшын олон һууритай, ... жолоодогдодог замбуу... онгосо, мүн шэнэ хүсэн ... ябуулагша-ракетэ хадаа ... оронойМнай наука, тех...н элитэ ехэ амжалтануудай ... нэгэ эли тодо үрэ дүнгынь, ...ализмда орходоо социализмын ...гүй бүлюу һайн байһанай гэр... болоно.

«Восход» гэжэ замбуулинай онго... амжалтатайгаар ниидэлгэ зам...най дайдые хүнэй шэнжэлэн ...гэдэ шэнэ толотомо бүлэгые ... үгэнэ. Замбуулинай дайда руу ... тээнь хэргэдэһэн бүхы ниидэлгэ... нэгэ һууритай онгосоор бэелүү...дэг байгаа гэжэ мэдээжэ. Совет ...нүүд-космонавтнууд ганса ган...аа гү, али нэгэн доро бүлэг бүлэ... ниидэлтэ хэдэг байгаа.

...ноо бидэнэр космонавтикые ...ын шэнэ шатада ороод бай... «Восход» гэжэ замбуулинай ... замда гаража ниидэхэдэнь, ... командир — лётчик-космо...а, научна хүдэлмэрилэгшэ... космонавтһаа, врач — космонавтһаа ...һэн экипаж тэрээн дээрэ һуу...ба. Шэнэ хүсэн түгэс ябуу... -ракетые, бүри нарин һайн, ... һууритай, залан жолоодогдодог ... хонииие байгуулһанай ашаар ... ниидэлгэ хэхэ аргатай болоо. ... партиин хүтэлбэрээр зам...инай дайда руу ниидэлгэнүүдые

хэхэ дэлхэй дээрэхи эгээн лэ найдамтай талмай болоһон социалис эсэгэ оронойнгоо амжалтануудаар маанад, совет хүнүүд, омогорхохо ёһоороо омогорхонобди!

Олон һууритай онгосодо һуужа ябаһан космонавтнууд гансаардангы бэшэ байгаа юм. Замбуулинай дайда соогуур ганса гансаараа ниидэхэ гээшэ тон орёо бэрхэтэйхэн хэрэгүүдэй нэгэн болоно. Зүгөөр манай ханинар-космонавтнууд хадаа ниидэлгынгээ үедэ гансаараа ябанабди гэжэ мэдэдэггүй байгаабди, совет хүнүүдэй анхарал, хани халуун оролдолго замбуулин соо ябахадамнай бидэнние зоригжуулдаг байгаа гэжэ хөөрэдэг һэн — бидэнэр тэдэнэртэ яһала этигэнэбди — гэбэшье хамтаараа, совет хүнүүдэй тон нягта жагсаалтай коллектив боложо ниидэхэ гээшэ гансаараа ниидэһэнһээ һураггүй һайн гэжэ бидэнэр хэлэхэ ёһотой болонобди.

Ханитаяа зэргэлжэ һууһанаа мэдэрхэдэ, совет ёһоной хани барисаанай жама ёһоор нүхэрнии шамда хэзээдэшье туһалха гэжэ мэдэжэ ябахада бүри ехэ этигэл зориг түрэдэг байна бшуу. Бэрхэтэй шанга үе сагай болоод байхада хани нүхэрэй урин зохид хараса, хани халуун үгэ угаа ехэ удха шанартай. Замбуулинай дайда соо бүришье ехэ удха шанартай. Бидэ энээнние бэеэрээ үзөөбди, хүн хүндөө хани, нүхэр, аха дүү — гэһэн гол ёһоор, коммунизм байгуулагшын дүүргэхэ абари заншалай хуули ёһоор замбуулин соо ажамидаран ябаһан, ажаллаһан совет хүнүүдэй түрүүшын коллектив бидэнэр болоһон байгаабди гэжэ би хэлэхэ ёһотойб.

Бидэнэр тус бүридөө өөһэдтөө даалгагдаһан хэрэгүүдые дүүргээбди, өөртэнь дүүргэхээр тогтоогдоһон программые шадаал һаа һайнаар бэелүүлхые тус бүридөө эрмэлзэдэг байгаабди, тиихэтэй хамга юрэнхы даалгабаряа амжалтатайгаар дүүргэлгэдэ бэе бэедээ туһаламжа үзүүлхые бултадаа оролдодог байгаабди. Тобшоор хэлэхэдэ, замбуулин соогуур гансаараашье ниидэхэдэ муу бэшэ, харин хамтаараа ниидэхэдэ бүри һайн. Совет хүнүүдэй коллективтэй ниидэхэдэ бүришье ехэ һайн гээшэ.

Экипажай командир байха, лётчик-космонавтын программа дүүргэхэ даалгабари намда үгтэһэн байгаа. Энэ ехэ хүндэтэй хэрэг болоно, парти, правительствын хүтэлбэрилэгшэдэй үндэр дээдэ найдабариин түлөө, замбуулинай дайдые шэнжэлэн мэдэхын тулада хэгдэһэн бүхы юумын түлөө, бидэнэр космонавтнуудта табигдадаг анхаралай түлөө би бүхы сээжэ зүрхэнһөө баясхалан хүргэнэб.

Манай «Восход» гэжэ онгосо Газарые арбан зургаа дахин тойроо. Урдань лётчик-истребитель байһан би элдэб түхэл янзын ниидэдэг аппарадуудые жолоодоһон байнаб, тэдэнэр агаарта ниидэжэ ябахадаа онцо ондоонууд байдаг: нэгэниинь жолоодоходо хүнгэн, нүгөөдыень жолоодоходо бэрхэтэйшэг байдаг һэн. Олон һууритай замбуулинай онгосые жолоодохо гээшэ юрын хэрэг бэшэ даа, зүгөөр замбуулинай дайда

соогуур ниидэдэг аппарадые жолоодоходо аятай байгаа гэжэ лётчик мэргэжэлтэй байһан би хэлэхэ ёһотойб. Ямар һайн машина шинии мэдэлдэ ябанаб гэжэ мэдэрхэдэ һанаа сэдьхэлдэ угаа аятайл даа.

Ниидэлгын үедэ бүхы экипаж оролдосотой шангаар ажаллаа. Бидэнэр секунда бүхэнөө гамнадаг байгаабди: бүхы юумые хараха, шагнаха, мэдэрхэ, ойлгохо хэрэгтэй байгаа бшуу. Бидэнэрэй тус бүхэмнай ажаглаһан юумэеэ тэмдэглэжэ абаад, дэлгэрэнгы мэдээсэлнүүдые газарта дамжуулдаг байгаа.

Замбуулинай онгосын замһаа харахада, манай планетэ, огторгой тэнгэри, одо мүшэнүүд болон наран ондоошогоор харагдадаг байгаа.

«Восход» гэжэ замбуулинай онгосо үглөөгүүр наранай гараха тээшэ шэглэн ниидээ һэн. Энэ онгосо түрэл оронойнгоо полинууд, ой тайганууд, хада уулануудаар дээгүүр ниидээ. Сэнхир хүхэ мүрэнүүд, асари ехэ зохёохы ажал бүтээжэ байһан баатарай бэе доторхи һудаһанууд шэнгеэр харагдадаг байгаа. Оромнай маанадай баяр баясхалантайгаар шэртэхэдэ, коммунизмын үрэжэлтэй үрэ хүрэнтөөр таригдаһан асари ехэ поли шэнгеэр харагдаа. Үүлэнэй забһараар доошоо харахадамнай хүсэн түгэс заводуудай утаа уняар, асари ехэ гидроэлектростанцинуудай хаалтанууд тухайлагдахаар байгаа.

Бүхы хараһан үзэһэн юумэмнай маанадай һанаа сэдьхэл хүдэлгөө, сээжэ зүрхэндэмнай үзэгдөөгүй ехэ омогорхол түрүүлээ. Ленинние, Коммунис партиие, совет арадые алдаршуулһан дуунай аялганууд угаа дээрэ ниидэн ябаһан бидэнэртэ газарһаа суурятан дуулдадаг байгаа. Эдэ бүгэдэ манай экипажые түрэл совет газартаймнай харагдашагүй утаһа шэжэмээр холбодог байгаа һэн.

Манай замбуулинай онгосо шууд түргэнөөр ниидэжэл ябаа. Дайда түбинүүд, океан далайнууд хойномнай гээгдэн үлэдэг, үдэр байтараа һүни болодог, һүни байтараа үдэр болодог байба. Үдэрэй дүүһахада бүхы юумэн бүрэнхы боложо, холын газар дээрэхи һүр жабхаланта юумэнүүд харагдахаяа болидог һэн. Тиин тэмо, ялсагар, хүйтэн одо мүшэнүүд онгосыемнай хүреэлдэг байгаа. Газар дээрэ имагтал томо городуудай галнууд эли тодоор яларан харагдадаг һэн. Һүниин үнгэржэ, газарые наранай туяагай гэгээтүүлхэдэнь бидэнэр тэрэнэй гоё һайханаарнь, мүн замбуулинда ябахада наранай ороходо, гарахые хаража һонирходог байгаабди.

Имэ ушар арбан зургаа дахин үзэгдэһэн байна. Бүмбэрсэгые тойрохо тудамаа онгосын экипаж газарые бүри эли тодоор обёоржо, газар дээрэ мүн замбуулинай дайдада бүхы хараһан үзэһэн юумэеэ улам тодоруулдаг байгаа.

Нүхэдүүд! Шэнэ үе сагые — наранай системын дайда руу хүнэй ниидэн оролтын үе сагые нээһэн зуун найман түүхэтэ минутануудые тоололто 1961 оной апрелиин 12-ой үглөөгүүр эхилээ һэн. Юрий Алексеевич Гагаринай түүхэтэ ниидэлгэ хэһэнһээ хойшо оройдоол гурба хахад жэл үнгэрөө, тэрэ гэһээр зам-

буулиниие шэнжэлхэ талаар ямар ехэ юумэн хэгдээ гээшэб! Хэдэн арбаад лабораторинууд элдэб замуудаар ниидээ, планетэнүүд хоорондын олон станцинууд Һара, Марс, Венерэ тээшэ шэнжэлэлгэ хэхэеэ гараа, тиигээд хүнэй гараар бүтээгдэһэн аад, планетэнүүдэй хоорондуур дабшадаг бодосууд болоо. Бидэнэр энээгээр омогорхонобди, шэнэ коммунис общество зохёон байгуулжа байһан совет хүнүүдэй габьяагаар омогорхонобди.

Энэ үе соо космонавтнуудай бүлэ ургаа. Юрий Гагаринай һүүлээр Герман Титов замбуулин соогуур ниидээ, удаань замбуулинай ушөө хоёр аха дүүнэр Андриян Николаевай, Павел Поповичой нэрэнүүд дэлхэй дээрэ мэдээжэ болоо. Үнгэрэгшэ жэлдэ космонавтнуудай бүлэдэ алдарта хүнүүд — Валерий Быковский, дэлхэй дээрэхи түрүүшын эхэнэр-космонавт, манай гайхамшагта «Чайка» Валентина Николаева-Терешкова нэмэжэ ороо.

Ханинар, шэнэ хүнүүдые хүлеэн абагты! — гэжэ замбуулин соогуур урда тээнь ниидэһэн манай зургаан нүхэдтэ мүнөөдэр би ханданаб. Ганса хүниие бэшэ, харин бүхэли экипажые хүлеэн абагты. Бидэнэр шэнэ амжалтануудые түйлахын, шэнэ ниидэлгэнүүдые хэхын тулада таанартай нэгэ зэргэдэ жагсажа, бүхы юумэ хэхээр бэлэн байһанаараа бидэнэр баяртайбди. Хүндэтэ космонавтнууд, түрүүшын олон һууритай замбуулинай онгосын экипажай бэлэдхэл хэжэ байха үедэ, мүн ниидэлгын үедэ маанадта сэгнэшэгүй туһаламжа үзүүлһэнэйтнай түлөө бүхы сээжэ зүрхэнһөө баясхалан хүргэхые хүсэнэбди.

Һайн даа, ханинар! Нүхэдүүд! Манай ниидэлгые бэлэдхэһэн, хангаһан бүхы хүнүүдтэ баяр хүргэнэбди!

Ниидэлгынгээ үедэ бидэнэр газартай бата холбоотой байгаабди. Коммунис партиие, тэрэнэй ленинскэ Центральна Комитедые тойрон нягтаар жагсаһан манай арадай анхарал оролдолгые мэдэрдэг байгаабди.

Совет гүрэнэй түүхын алтан дэбтэртэ замбуулинай дайдада совет хүнүүдэй түйлаһан илалтанууд тухай олон толотомо хуудаһанууд бэшэгдэнхэй.

Манай инаг Эхэ ороной алдар солын түүхэдэ дэлхэй дээрэ анха түрүүлэн замбуулин соогуур ниидэһэн бидэнэй, совет хүнүүдэй коллективэй ушөө нэгэ хуудаһа бэшэхэ угаа ехэ зол хубиин маанадта тудаһанда бидэнэр баясанабди.

Энэ гурбан һууритай «Восход» гэжэ онгосын замбуулин соогуур ниидэлгые бидэнэр Агууехэ Октябриин социалис революциин 47 жэлэй ойдо зорюулһан байнабди.

Хүндэтэ москвагайхид, хани халуунаар, мартагдашагүйгөөр угтаһанайтнай түлөө баясхалан, үнэн зүрхэнэй ехэ баясхалан хүргэнэбди!

Манай агууехэ Совет эхэ орон мандаха болтогой!

Коммунизм байгуулагша совет арад мандаха болтогой!

Советскэ Союзай Коммунис партида, тэрэнэй сэсэн мэргэн ленинскэ Центральна Комитедтэ алдар соло!

Түрүүшын эрдэмтэ-космонавт **К. П. Феоктистов** үгэ хэлээ.

Нүхэр К. П. ФЕОКТИСТОВАЙ хэлэһэн үгэ

Хүндэтэ нүхэдүүд!
Ханинар!
Хани халуунаар угтаһанайтнай түлөө өөрынгөө, нүхэдэйнгөө түйлай ехэ баяр баясхалангые мэдүүлхэнь бэрхэтэй байна. Манай сэдьхэл зүрхэ долгилуулан байһан хүсэл бодолые ямаршье гоё һайхан, хани халуун үгөөр дамжуулан хэлэхэнь бэрхэтэй.

«Восход» гэжэ олон һууритай замбуулинай одон-онгосын экипажда һуулсажа, научна хүдэлмэрилэгшэ-космонавт бололсон ниидэхэ ехэ эрхэ намда, совет научна хүдэлмэрилэгшэдэ олгоһондонь манай Эхэ ороной ниислэл хото — Москвада баясхаланта уулзалгын энэ үдэр Коммунис партиин Ленинскэ Центральна Комитедтэ, түрэл Совет правительствада үнэн зүрхэнһөө баясхалан хүргэнэб.

Бүлэг космонавтнуудай ниидэхээр хараалагдаһан «Восход» гэжэ замбуулинай онгосо орёо нарин машина юм. Энэ хадаа олон тоото конструкторнуудай, эрдэмтэдэй, инженернүүдэй, техникүүд болон хүдэлмэришэдэй эршэтэй шанга хүдэлһэнэй аша үрэ мүн. Тиимэһээ манай замбуулинай онгосо байгуулжа, бэлэдхэжэ, замдань гаргаһан наукын, техникын, үйлэдбэриин гайхамшагта хүнүүдтэ, бэлиг түгэлдэр ажалшадта эгээл хани халуун баясхалан хүргэхэ дуран хүрэнэ.

Нүхэд Быковский, Николаева-Терешкова гэгшэдэй бүлэг болон ниидэһэнһээ хойшо совет наука, техникэ шэнэ амжалта түйлаа, тэрээнэй ашаар манай ниидэлгые научна бүри дээдэ хэмжээндэ үнгэрэхэ арга олгоо.

Манай ороной замбуулинай техникын асари ехэ амжалта совет наукын бүхы һалбаринуудай — физикэ, хими, радиоэлектронико, механика, автоматика, физическэ аэродинамикын, медицинын, мүн бусадшье һалбаринуудай талаар илалта түйлаһыень эли тодоор гэршэлэн харуулна. Совет эрдэмтэд, конструкторнууд, инженернүүд, техникүүд болон хүдэлмэришэд олон һууритай онгосо — замбуулинай научна лаборатори дэгдээн табижа, замдань гаргаха хүсэтэ шэнэ ракетэ — залан шэглүүлэгшые байгуулаа, онгосые газарта буулгаха түхеэрэлгэнүүдые зохёоһоноойнь ашаар хараалагдаһан газартаа экипажай аюулгүйгөөр бууха арга олгоо.

Бүри һайн радио-холбоо хэрэглэһэнэй, нэгэн доро хэдэн каналаар радио-холбоо бэелүүлһэнэй ашаар газарай пунктнууд онгосотой найдамтайгаар хөөрэлдэхэ аргатай байгаа. Онгосодо бүри һайн телевизионно аппаратура тодхогдоһохой байгаа.

Нарижуулан һайжаруулагдаһан радио-холбооной байгуулагдаһанай ашаар манай онгосын замдаа ороод ябаха, замбуулинһаа бууха, мүн буугаад хаана байһыень газарай пунктнууд түргөөр, алдуутүйгөөр тодорхойлоо.

Радиотелеметрическэ аппаратура научна элдэб мэдээсэл газарта сагүргэлжэ, гүйсэдөөр дамжуулан үгэжэ байгаа.

«Восход» гэжэ онгосодо хэрэглэгдэһэн залан шэглүүлгын түхеэрэлгэнүүд онгосые шэглүүлхэ, хараалагдаһан замаарнь тон нарииаар дабшуулха арга олгоо.

Боргдонь, тэрэнэлэн газарта тодхогдоһон радиоэлектронно, мүн бусадшье аппаратура, «Восход» гэжэ онгосодо тодхогдоһон бүхы түхеэрэлгэнүүд замбуулинаар ниидэлгын үедэ тон нарииаар, найдамтайгаар хүдэлөө. Энээнэйнь ашаар бидэнэр амжалта түйлаха байһандаа найдаад, зоригтойгоор ниидэлэбди.

Замбуулинда байха үедөө манай экипаж газарта байха үедөө хараалагдаһан программын ёһоор хүдэлөө.

Бидэнэр ниидэжэ ябаха үедөө һонирхолтой олон юумэнүүдые хараабди. Газарай гэрэлтүүлэгдэһэн талын янза бүриин гэрэл туяагай сасаран байхыень хэдэн дахин хараабди. Һарын толодо гэрэлтүүлэгдэһэн Газарай һүүдэрые, 100 километр шахуу үндэртэ толорһон туяае адаглан хараабди. Газарай һүүдэрһээ гарахынгаа урдахана дэлхэйн бүмбэрсэгэй урда хажууда сасарһан гэрэл туяае хэдэн дахин хараабди.

Иимэ гэрэл туяае харахада угаа һонин юм.

Бидэнэр астрономическа, геофизическэ шэнжэлгэнүүдые хэһэн, энээнһээ урда тээ хэхын аргагүй байһан научна туршалгануудые үнгэргэһэн байгаабди. Эдэ туршалганууд наука, техникын шухала асуудалнуудые шиидхэлгэдэ угаа туһатай юм.

«Восход» гэжэ замбуулинай онгосоор дэлхэйе тойрон ниидэхэдээ, манай гоё һайхан газар дэлхэйе баясан хараабди. Эгээл тэрэ үедэ дэлхэй дээрэ ажаһуудаг олон миллион юрын хүн зон зохёохы ажалаа эрхилжэ, эб найрамдалай, эрхэ сүлөөгэй, зол жаргалай түлөө тэмсэжэ байна гэжэ бидэнэр эзэлүүдгүй һанаандаа оруулжа ябаабди.

Байгаалиин хүсые хүнэй мэдэлдэ улам ехээр оруулхын түлөө, эсэсэй эсэстэ хүнүүдэй зол жаргалай түлөө энэ ниидэлгээе бидэнэр хэһэн байнабди.

Манай ниидэлтэ хадаа замбуулин дайдые шэнжэлгын шухала шатануудай нэгэн — Советскэ Союзай Коммунис партиин Программаар хараалагдаһан асари ехэ научна, арадай ажахын зорилгонуудые шиидхэлгэ мүн байгаа.

Совет арад замбуулинай дайдые улам зоримгойгоор шэнжэлнэ, юуһэмэйн нюусые улам найдамтайгаар элирүүлэн шэнжэлнэ. Би, арадайнгаа хүбүүн байжа, замбуулин дайдые шэнжэлгэдэ хабаадалсаһандаа омогорхонob!

Агууехэ хоёр хүсэн болохо арад, эрдэм наука олон зуун жэл удаагүүр хоорондоо таһаранхай байгаа. Совет засагай үедэ урган ниитэ арадай агууехэ революционно хүсэн, научна ухаан бодол нэгэдэн жагсаа. Эдэ хүсэнүүд большевик ёһоор эмхидэн жагсаагдажа, үзэгдөө дуулдаагүй амжалта түйлана.

Совет наука, техникын, совет ниитын байгуулалтын мүнөөнэй илалта хайшан гэжэ түйлагдааб гэхэдэ, маниие түүхын шэнэ замаар Ленинэй агууехэ партиин хүтэлһэнэйнь, хүтэлжэшье байһанайнь ашаар түйлагдаа!

Хүндэтэ нүхэдүүд!
Мартагдашагүй хани халуун угталга хэһэнэйтнай түлөө би ехээр баясанаб. Хүндэтэ москвагайхид, шигэжэ үнэн зүрхэнһөө угтаһанайтнай түлөө таанарта баясхалан хүргэнэб.

Арадай дурлал, Советскэ Союзай Коммунис партиин Программа маниие зоригжуулна, манда шэнэ хүсэ нэмэнэ, дэлхэйн хүн түрэлтэнэй һалбарин хүгжэхын түлөө шэнэ амжалта түйлахыемнай урьялна.

Арадайнгаа ашаа туһын түлөө, наука, техникэ хүгжөөлгэдэ һаналаа табижа байһанайнь түлөө манай түрэл Коммунис партида, Совет правительствада баясхалан хүргэхэ үгэ намда олдоногүй. Би партиингаа бэшэ совет эрдэмтэнби, тиигэбэшье өөрынгөө хэрэгүүд, һанал бодолнуудые партиингаа агууехэ хэрэгүүдтэй таһаршагүй нягтаар холбоноб. Ленинэй партиин сэсэн мэргэн политикые бүхы совет хүнүүд нэгэн һаналаар дэмжэнэ. Партиин, арадай бата бэхи нэгэдэл дэлхэй дээрэшье, замбуулиндашье коммунизмын гайхамшагта амжалта түйлахадань нүлөөлөө, нүлөөлхэшье.

Коммунизм байгуулжа байһан агууехэ совет арад, эб найрамдалай, һалбаран бадаралгын түлөө эсэшэ сусашагүйгөөр тэмсэгшэ мандаха болтогой!

Манай совет наукада алдар соло!
Советскэ Союзай түрэл Коммунис партида, тэрэнэй ленинскэ Центральна Комитедтэ алдар соло!
Ехэ хүндэтэйгөөр угтуулһандаа бэшүүрхэн, сэдьхэлээ хүдэлһэн врач-космонавт **Б. Б. Егоров** микрофоной дэргэдэ ерэжэ, үгэ хэлэв.

Нүхэр Б. Б. ЕГОРОВОЙ хэлэһэн үгэ

Хүндэтэ нүхэдүүд!

Манда угаа ехэ этигэл найдабари олгоһоноойнь түлөө сугтаа ниидэһэн өөрынгөө хани нүхэдэл али Коммунис партиин Центральна Комитедтэ, Совет правительствада, бүхы совет арадта үнэн зүрхэнэй баясхалан хүргэнэб.

Ленинэй комсомолоор хүмүүжүүлэгдэһэн намда юртэмсые шэнжэлгэдэ, замбуулин дайдаар түрүүшын бүлэг хүнүүдэй ниидэлгэдэ хабаадалсаха агууехэ зол хуби тудаһан байна.

Замбуулинай эхи захагүй дайдаар ниидэхэдээ совет космонавтнууд хэзээдэшье гансаардаагүй. Тэдэнэр түрэл оронтойгоо, өөрынгөө арадтай саг үргэлжэ холбоотой байгаа. Одонуудай замаар дабшахадаашье бэе бэеынгээ туһаламжа хэрэглээбди. Замбуулиниие эгээн түрүүлэн шэнжэлһэн манай нүхэд космонавтнуудта орходоо бидэнэрэй байдал нилээд бүлюу һайн байгаа.

«Восход» онгосые табилга замбуулиниие шэнжэлхэ талаар совет хүнүүдэй шэнэ шата дабаһыень гэршэлэн харуулаа. Совет хүнэй оюун ухаанай хүсөөр бортдоо бүлэг эрдэмтэдтэй ниидэдэг лаборатори дэлхэйе тойрон дабшаха замда анха түрүүлэн табигдаһан байна. Шэнжэлгын орёо нарин программа бэелүүлхэ зорилготой замбуулинай түрүүшын экипажда врач-космонавт оролсоо.

Дэлхэй дээрэ эгээл энэрхы мэргэжэлтэй түлөөлэгшэдэй ажал — врачнууд-шэнжэлэгшэдэй ажал замбуулиниие ашаглаха арюун һайхан зорилго шиидхэхэдэнь, тэрэнние хүн түрэлтэнэй ашаа туһада хэрэглэхэдэнь нилээд туһалаа.

Замбуулинай захагүй дайдаар зоримгойгоор ниидэлгэдэнь хүнүүдые һайнаар бэлдэхын тула хүнэй организмда ниидэлгын ямараар нүлөөлдэгыень тодорхойлхо зорилгоор совет медицинскэ наукын ажал ябуулагшад олон жэл удаагүүр шэнжэлгэнүүдые зоримгойгоор хэһэн байна.

Орбели, Стрельцов, Разенков, Миролюбов, Воячек, мүн совет бусад эрдэмтэдэй ажал хүдэлмэри авиационно, һүүлээрнь замбуулинай медицинэ амжалтатайгаар хүгжөөлгэдэ туһалжа, олонууд тээшэ хүнэй түрүүшынхеэ ниидэлгэдэ зам нээжэ үгөө. Мүнөө, замбуулин дайдые шэнжэлхэ талаар Советскэ Союзай түйлаһан элитэ ехэ илалтануудтань Пирогов, Павлов, Сеченов гэгшэдэй алдарта хэрэгүүдые үргэлжэлүүлэгшэ совет медицинын алдарта хүдэлмэрилэгшэдэйшье ехэ хубита бии.

Юртэмсэ дайдые шэнжэлхын түлөө баатарлиг тэмсэлнүүдтэ совет медигүүд замбуулиниие түрүүшынхеэ шэнжэлэгшэдтэй гар гараа барилсан ажаллаа.

Юрий Алексеевич Гагаринай гайхамшагта ниидэлгэ хэһэн, замбуулиниие шэнжэлэгшэдтэ зам нээжэ үгэһэн 1961 оной апрелиин 12-ой сэлмэг һайхан үдэр бүгэдэндэ элеэр һанагдана. Тэрээнһээ хойшо замбуулинай дайда руу манай баатарнуудай, лётчик-космонавтнууд Титов, Николаев, Попович, Быковский, Николаева-Терешкова гэгшэдэй онгосонууд һубарин ниидээ.

Тэдээнэй ниидэхэ бүри «космонавт ямараар ниидэнэ хаб? Тэрээнэй бэень хэр бэ?» гэһэн асуудал хүн бүхэнние һонирхуулдаг байгаа.

Космонавтнууд бэе мэндэ ябаһай, газартаа амгалан һайнаар бусажа ерэһэй гэжэ совет хүнүүд хододоо хүсэдэг байгаа. Космонавтнууд газарташье, тэнгэридэшье ниидэхэдээ, бэеынь элүүрые наринаар адаглан харадаг врачнуудай анхарал оролдолгые саг үргэлжэ һанажа ябадаг байгаа. Агаарай онгосын замбуулинай дайдаар ниидэжэ ябаха үедэньшье газарта байһан олон тоото врачнууд космонавтда ямаршье сагта туһалха зорилгоор замбуулинһаа абтаһан телеметрическэ мэдээсэлнүүдые эсэшэ сусашагүйгөөр адаглан харадаг байна.

Тиимэ туһаламжа хүргэхын тула хүнэй организмда замбуулинай ниидэлгын али бүхы нүлөөлэлгые һайнаар мэдэхэ хэрэгтэй.

Тиимэһээ центральна нервнэ системын, зүрхэ-һудалай сохисын, махабадай ямар байһыень шэнжэлхэ асуудал манай ниидэлгын программа соо оруулагдаһан байгаа.

Вестибулярна аппарадай ямар байдалда байһыень тодорхойлхо тусхай шэнжэлгэнүүд ниидэлгын үедэ хэгдээ. Гадна, онгосын кабина соо ариг сэбэр байлгые: агаарай бүрилдэлые, экипажай гэшүүдэй хэр таатай зохидоор һууһые ниидэлгын үедэ врач шалган хараха аргатай байгаа.

Манай урда партиин, арадай табиһан зорилго амжалтатайгаар дүүргэгдээ, минии нүхэд врачай туһаламжа хэрэглээгүй гэжэ энэ баясхаланта уулзалга дээрэ баяртайгаар мэдээсэхэ угаа ехэ зол хубитай байнаб. Экипажай бүхы гэшүүд манай онгосын хөөрэн дэгдэхэһээ эхилээд, газарта буутар дорюун зандаа ябаа.

Экипажай бүхы гэшүүдэй һудалайнь сохисо, амисхал, артериальна даралта, мүн бусадшье зүйлнүүдынь ниидэлгын бүхы үе соо нэгэ хэмдээ байгаа.

Ниидэхэ бүхы үе соонь онгосын досоохи агаарай халуун 21 градусһаа дээшэ гараагүй. Агаарайнь химическэ бүрилдэл газарай агаарһаа юугээрээшье илгаагүй байгаа. Тобшолон хэлэхэдэ, бидэнэр сэбэр агаараар амилаабди.

Тэнгэри өөдэ дүүлин ниидэхэдээ, «огторгойн хоолдо» бидэнэр найдангүйгөөр, газарта эдидэг эдеэгээ абажа гараһан байгаабди.

Ниидэжэ ябахадаа эдеэ хоолоор, уһаар һайнаар хангагдаабди. Ниидэлгын үедэ хараалагдаһан даалгабариин ёһоор хоол барябди. Эдеэ хоолойМнай амта шэмэнь, шанарынь һайн байгаа.

Хүн бүхэн суудхын турша соо муу бэшээр амарха аргатай байгаа. Минии нүхэд, өөрөөшье бүхөөр унтаабди.

Бидэнэр ниидэхэ үедөө саг үргэлжэ ариг сэбэрээр ябаабди. Ажамидаруулха түхеэрэлгэнүүднай найдамтайгаар хүдэлөө.

Ниидэлгынгээ бүхы замда техникэдээ, нүхэд космонавтнуудтаа, аюулгүйгөөр ниидэлгэдээ бидэнэр батаар найдаабди.

Газарһаа ехэ дээгүүр, одо мүшэдэй захагүй дайдаар дүүлин ябахадаа олон миллион совет арадай анхарал оролдолго болон дэмжэлгыень мэдэрэн ябаабди. Манай замбуулинай экипаж ниидэлгынгээ бүхы замда ёһотойл эбтэй эетэй совет коллектив болоһон байна.

Замбуулин соогуур ниидэхэдээ манай Эхэ ороной багахан хүбиинь болоһон «Восход» гэжэ гайхамшагта замбуулинай онгосо эгээл ехэ магтаалда хүртэмөөр байна.

Замбуулинай сэсэн һайн эдэ онгосонуудые байгуулһан манай алдарта конструкторнуудта, эрдэмтэдтэ, инженернүүдтэ, техникүүд болон хүдэлмэришэдтэ эгээл хани халуун баясхалангай үгэнүүдые хэзээдэшье дурдахабди.

Замбуулинай дайдаар бидэнэр нэгэ суудхэ ниидээбди. Энэ үе соо даалгагдаһан ажалаа оролдосотойгоор хээбди.

Манай ниидэлгэ амгалан шэнжэлэлгын ниидэлгэ байгаа.

Бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал бэхижүүлхын түлөө, замбуулинай дайдые амгаланаар ашаглахын түлөө тэмсэлэй түрүү зэргэдэ ябаһан агууехэ совет арадай хүбүүд байһандаа бидэнэр омогорхонобди.

Дэлхэй дээрэ шэнэ, зол жаргалта ажабайдал байгуулжа байһан совет арадта алдар соло!

Бүхы түрүү хүн түрэлтэндэ һаюуул һайхан ерээдүй — коммунизм байгуулха зам заажа байһан Советскэ Союзай Коммунис партида алдар соло!

Партиин Центральна Комитедэй Нэгэдэхи Секретарь **Л. И. Брежнев**тэ үгэ үгтэбэ.

Замбуулинай баатарнуудые Москвада угтаһан тухай бусад материалнуудые хоёрдохи хуудаһанда уншагты.

МОСКВА БААТАР ХҮБҮҮДЭЭ ХҮНДЭТЭЙГӨӨР УГТАБА

Нүхэр Л. И. БРЕЖНЕВЭЙ хэлэһэн үгэ

Хүндэтэ нүхэдүүд, ханинар!

Советскэ Союзай ажалшад шэнэ, алитэ ехэ научна, инженерно болон хүнэй габьяа гаргаба. Советскэ шэнэ хүсэн түгэс ракетэ дэлхэй дээрэхи түрүүшын олон һууритай онгосые замбуулинай дайда руу гаргаа. Тэрээн дээрэ эбтэй эетэй хүнүүдэй — совет хүнүүдэй коллектив ажаллажа ябаа. Нүхэдүүд! Элдэб янзын эрдэмэй талаар мэргэжэлтэд: инженер, эрдэмтэ, врач замбуулинай дайда руу хамтадаа ниидэжэ, научна хүдэлмэриин үргэн программа дүүргээ.

Манай алдарта космонавтнууд — нүхэд Гагаринай, Титовой, Николаевай, Поповичой, Николаева-Терешковагай, Быковскиин алдарта нэрэнүүд бүхы дэлхэй дээрэ мэдээжэ болонхой. Мүнөө энэ гайхамшагта бүлэдэ шэнэ эрхим хүнүүд нэмэжэ оробо. Тэрээндэ «Восход» гэжэ замбуулинай онгосын экипаж — Владимир Михайлович Комаров, Константин Петрович Феоктистов, Борис Борисович Егоров ородсобо.

Тэдэнэр эндэ маанадай дунда Москвагай Улаан талмай дээрэ байнал!

Манай алдарта баатар-космонавтнууд, таанадые, бүхы совет хүнүүд халуунаар амаршална, бүхы планетымнай зон таанадые альга ташан угтана!

Нүхэр Комаров дэлхэй дээрэ анха түрүүн олон һууритай онгосые замбуулин соогуур жолоодон ябуулжа, өөрынгөө нүхэдтэй хамта шухала шэнжэлэлгэнүүдые хээ. Нүхэр Феоктистов — замбуулинай дайда соо өөрынгөө научна хүдэлмэри эрхилһэн түрүүшын эрдэмтэ болоно. Нүхэр Егоров түрүүшын врач-космонавт болоно гээшэ. Тэрэнэй шэнжэлэлгэнүүд замбуулинай дайдые доболжо байһан хүнүүдэй замдахи биологическа бэрхэшээлнүүдые дабалгада лаб туһалхал байха.

Хүндэтэ нүхэдүүд, энэ габьяагайтнай түлөө таанадта үнэн зүрхэнэй баяр хүргэнэб!

Замбуулинай баатарнуудай бусажа ерэһые ёһолон хүндэлжэ байхадаа, тэдэнэй эгээн дотын хүнүүд: тэдэнэй түрэлхид тухай, холын, бэрхэтэй замда эрэ нүхэдөө мордохуулһан һамгад тухайнь, манай агууехэ ороной иимэ гайхамшагта хүбүүдые үргүүлэн хүмүүжүүлһэн тэдэнэй эхэ, эсэгэнэр тухай дурдангүй байжа болохогүй. Эдэ үдэрнүүдтэ тэдэнэртэ һанаа зоборитой байгаа. Дотынгоо хүн тухай һанаагаа зобохо гээшэ, өөрын габьяа гаргаһанда орходоо бэрхэтэйшье байдаг ха юм. Бүхыдөө һайнаар дүүрэхэ гэжэ бидэнэр бултадаа этигэжэ байгаабди. Зүгөөр бидэнэрэй этигэл найдабари, түрэлхидэй һанаа сэдьхэл хоёр хоорондоо илгаатайл. Эгээл нимэһээ манай замбуулинай аха дүүнэрэй түрэлхид болон дотын хүнүүд өөһэдынгөө зүгһөө габьяа гаргаа, шанга хатуу дура зоригоо харуулаа гэжэ бидэнэр тоолонобди.

Өөһэдынгөө хурса оюун бодолоор, шадамар гарнуудаар манай хүсэн түгэс ракетэнүүдые, замбуулинай онгосонуудые байгуулдаг эрдэмтэд, инженернүүд, техникүүд болон хүдэлмэришэдтэ баяр баясхалан хүргэжэ байһанаа совет хүнүүд энэ баясхаланта үдэр элирхэйлэн мэдүүлнэ.

Космонавтнуудай ямаршье һаад тойлбогүйгөөр ажамидарха, ажаллаха, онгосые найдамгайгаар залан жолоодохо, физико-техническэ, биологическа болон бусад шэнжэлэлгэнүүдые хэхэ бүхы эрхэ байдал «Восход» гэжэ онгосо дээрэ байгуулагдаһан байгаа. Онгосын найдамгайгаар ниидэхэ, газар дээрэ намдуу зөөлэнөөр бууха ябадал хангагдаа — энэ үгаа шухала удха шанартай. Космонавтнууд онгосо дээрээ скафандрнуудгүйгөөр, түрэл газар дээрээ, гэртэл байһан шэнгеэр юрын костюмуудые үмдэнхэй ажалаа хэдэг байгаа.

Космонавтнуудай һуужа ябаһан онгосын урид тодорхойлогдоһон районда аюулгүйгөөр бууха ябадалые түсэхай онһон түхеэрэлгэ амжалтатайгаар хангаһан байна.

Нүхэдүүд, үнэхөөрөөшье энэ үгаа гайхамшагтайл! Космонавтнууд онгосодо һуужа, бүмбэрсэг дэлхэйе сүүдхын турша соо 16 дахин ниидэһэнэйнгээ һүүлээр, юрын пассажирска самолёдто һуужа ябаһан шэнгеэр газар дээрэ бууһан байна.

Замбуулинай техникые мэдэхэ хүнүүд ябуулагша ракетэнүүдые, хэмэл одонуудые байгуулха замда шэнэ алхам бүхэниие хэхын тулада ямар ехээр ажаллаха, хэды шэнэ ехэ эрдэмтэй, оюун бэлигтэй байха хэрэгтэйб, эдэ бүгэдые ямар гайхамшагта хүнүүд бэелүүлнэб гэжэ мэдэдэг. Манайда наука болон коммунизмын хоорондохи холбоон, научна бодолнуудые хүдэлмэриин ангиин, бүхы ажалша хүнүүдэй ажал ябуулгатай холболго бүри бата бэхи боложо байнхай.

Манай баатар космонавтнуудые, манай эрдэмтэд, конструкторнууд, инженер, техникүүд болон хүдэлмэришэдые, совет хүнүүдэй замбуулинай дайда руу хэһэн энэ шэнэ ниидэлые бэлэдхэһэн, бэелүүлһэн бүхы хүнүүдые хани халуунаар үнэн зүрхэнһөө амаршалхыемни Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитет, СССР-эй Верховно Соведэй Президиум, манай Советскэ правительство намда даалгаһан байна!

Нүхэдүүд!

Нэгэ коммунист, нэгэ комсомолец, нэгэ партийнабшэ хүнһөө «Восход» гэжэ онгосын экипаж бүридэһэн байгаа. Энэ хадаа замбуулинай дайда соогуур ниидэһэн манай обществын ёшнынхан ячейкэ болоно гэхээр байна. Тэдэнэр эбтэй эетэйгээр, зорилго хүсэнгеэр ябуулга хээ. Коммунис партиие болон Советскэ правительствые тойрон, нэгэ үгаа ехэ коллектив болоно, нягтаар жагсаһан манай бүхы арад иимээр ажаһуудаг, ажалладаг байна. Энэ хадаа манай обществын хүсэл, тэрэнэй бүхы илалтануудай энэ үндэһэн болоно гээшэ.

«Замбуулин руу һорёондо» Америкын Холбоото Штадуудые Советскэ Союзай бүри ехээр ахижа ябаһанда һанаагаа зобожо байһанаа мүнөө баруун оронуудта зарим нэгэнүүд элирхэйлэн мэдүүлдэг. Нэгэ заримаанийнь США хоёр жэлээр, нүгөөдүүлынь, табан жэлээр гээгдэжэ гэжэ хэлэдэг. Замбуулиниие шэнжэлэлгээр манай ороной түрүүлжэ ябаһаниинь маанадта аятай байна даа. Зүгөөр бидэнэр, совет хүнүүд, замбуулинай дайдые шэнжэлэлгэ юрэл хэтэдһэн ямаршьеб «һорёон» гэжэ тоолоногүйбди. Замбуулинай дайдые шэнжэлхэ, мэдэжэ абаха иимэ ехэ хэрэгтэ шуналта наада хэрэгтэд шэнги байха гээшэ маанадта тон харша юм. Энэ хэрэг хадаа хүнэй тулада, хүнэй аша туһада зорюулан, экономикын, наукын, соёл культурын бүхы һалбаринуудта манай партиин бэелүүлдэг генеральна хараа шугамда таарүүлаар совет арадай хэжэ байһан асари ехэ зохёон байгуулхы хүдэлмэриин хубинь болоно гэжэ бидэнэр тоолонобди.

Манай партиин XX, XXI, XXII съездүүдээр тодорхойлогдоһон тэрэнэй генеральна хараа шугамынь хадаа ленинскэ хараа шугам болоно. Энэ хадаа Коммунис партиин, Советскэ правительствын бүхы дотоодын болон гадаадын политикада гансахан, хэлбэришэгүй хараа шугам байгаа, байнашье, саашадаашье байха. Арадта алба хэхэ, манай социалис Эхэ ороной хүсэ шадалые, тэрэнэй алдар соло болон нэрэ хүндые бэхижүүлхэ, марксизм-ленинизмын агууехэ үзэл сурталые шууд сэхээр бэелүүлхэ гээшэ эгээн лэ нангин зорилгомнай гэжэ парти тоолоно.

Манай обществын үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые хүгжөөхэ, тэрэнэй үндэһөөр совет хүнүүдэй байдалые улам саашадань һайжаруулха, социалис демократиие бүхы хэмжээгээр хүгжөөхэ гээшэ дотоодын политикын талаар гол зорилгомнай болоно гэжэ парти тоолоно. Жэл ерэхэ тудам бүри һайнаар, улам хангагдангяар, бүри болбосон ёһоор совет хүнүүдэй ажаһуухыень, арадай үүсхэл эдэбхиин ехээр дээшэлхыень манай парти хүсэнэ.

Манай партиин дура хүсэлөөр, бүхы арадай дура хүсэлөөр энэ ленинскэ хараа шэглэл тодорхойлогдоно. Манай парти энэ хараа шэглэлые баттаар баримталан ябаха. Юуб гэхэдэ, энэ хараа шэглэл совет арадай шухала аша туһада, тэрэнэй этигэл найдабари болон хүсэл эрмэлзэлгэдэ тааралдана.

Арадай дура хүсэлые нарижаар, сухаримгагүйгөөр дүүргэхэ, политическэ шиидхэбэринүүдые гаргахадаа тэрэнэй дүй дүршэлдэ түшэглэхэ, арадай ажабайдалай һудалай сохисые хододоо мэдэржэ байха шухала гэжэ агууехэ Ленин маанадые, коммунистнуудые, һургадаг һэн. Советскэ Союзай Коммунис парти ленинскэ захяануудые шууд дүүргэдэг.

Оронойнгоо хуби заяанай түлөө үндэр ехэ харюусалгатай байһанаа мэдэрэн, КПСС-эй Центральна Комитет, манай бүхы парти хадаа партийна болон гүрэнэй ажабайдалые хүтэлбэрилхэ ленинскэ гол ёһонуудые хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлхээр, ленинскэ замаар шууд сэхээр урагшаа дабшахаар шиидэнги байна.

Совет арад партида хүсэдөөр этигэдэг, олон миллион хүнүүдэй зохёон байгуулхы эршэ хүсые нэгэдүүлжэ, тэдэниие эмхидхэн зоригжуулжа, совет обществын таһалгаряагүй хүгжэлтые хангажа шадаха гансахан лэ хүсэн болоно гэжэ партиие тоолодог.

Советскэ Союзай Коммунис парти зоримгойгоор урагшаа харан ябана. Түйлаһан амжалтануудаараа бидэнэр баясанабди. Зүгөөр манай замда бодото бэрхэшээлнүүдэй тохёолдодог байһые һайнаар ойлгонобди. Урдамнай ехэ хүдэлмэри байна. Тиимэһээ манай арад, совет хүн бүхэн зохёон байгуулхы ажал хэхэ, үгаа эмхитэй, нэгэдэлтэй, Ленинэй агууехэ партиие тойрон нягтаар жагсанги байха ушартай.

Партиин харюусалгые, обществын ажабайдалда тэрэнэй дүүргэдэг хүтэлбэрилхы болон эмхидхэхы үүргые дээшэлүүлэн, гүнзэгыгөөр бодомжологдоһон, эрдэм ухаанда бүрин үндэһэлһэн политика бэелүүлэн, бидэнэр урагшаа дабшахабди.

Партиин Программаар заагдаһан замаар урагшаа дабшажа, бидэнэр коммунис байгуулалтада шэнэ амжалтануудые түйлахабди.

Нүхэдүүд! Манай орон хадаа коммунизмын асари ехэ барилга болоно. Манай хүдэлмэриин далайса ехэ. Ажабайдалай бүхы һалбаринуудай талаар маанадай үмэнэ табигдажа байһан зорилгонууд бүриншье һүр жабхалантай.

Экономико, наука болон соёл культурые хүгжөөлгэ, манай социалис гүрэнэй өөрыгөө хамгаалха шадабариие бэхижүүлгэ эб найрамдалай, бүхы арадуудай аюулгүй байдалай хэрэгтэ туһална. Эб найрамдалай, ухаан бодолой хүсэнүүд бэхижэнэ, бүгэдэ ниитын эб найрамдалай болон дэбжэлтын илан мандалга тээшэ совет арад найдамтай зам табина гэжэ манай амжалтануудһаа уламжалан, бүхы хүн түрэлтэн үнэншэн этигэдэг байха юм.

Ондо ондоо социальна байгуулалтатай гүрэнүүдэй энхэ тайбанаар зэргэ оршон байха гол ёһонууд, эб найрамдал бэхижүүлхын түлөө, арадуудай хоорондын хани барисаан болон харилсаа холбооной түлөө, уласхоорондын шахардуу шанта байдал саашадань һуларуулхын түлөө эсэшэ сусашагүй тэмсэл Советскэ Союзай гадаадын политикын хэлбэришэгүй үндэһэ һуури болоно. Энэ хадаа мүнөөнэй эрхэ байдалда гансахан лэ бодолтой һайн политика болоно. Энэ политикые газар дэлхэй дээрэхи бүхы үнэн сэхэ хүнүүд ойлгодог, зүбшөөдэг, дэмжэдэг байна. Хэрбээ бусад гүрэнүүдэй правительствануудай эб найрамдал хангахые эрмэлзээд байгаа һаань, хэрбээ ехэ, багашье арад бүхэнэй хуби заяагаа өөрынгөө һанаашаар шиидхэхэ бүрин эрхыень сахяад байгаа гээшэ һаань, хүнүүдэй амгалан ажал болон дэбжэлтэ хангагдахал!

Империализмда, колониализм болон шэнэ ёһоной колониализмда эсэргүүсэн, социальна болон национальна сүлөөрэлгынгөө түлөө, эб найрамдалай, демократиин, национальна бэеэ даанхай байдалай болон социализмын түлөө арадуудай хэдэг үнэн зүб тэмсэлые дэмжэхэ гээшэ интернациональна үялгамнай болоно гэжэ Советскэ Союз тоолодог. Буу зэбсэг яаралтайгаар түхеэрэлгые болюулхын түлөө, буу зэбсэг бүгэдэ ниитэрээ, хүсэдөөр хуряахын түлөө, улам ургажа байгаа сэрэгэй гаргашануудай хүндэ хүшэр татаринуудһаа арадуудые сүлөөлхын түлөө бидэнэр оролдолго гарганабди. Эб найрамдалай болон арадуудай аша туһада тааруугаар Нэгэдэмэл Нацинуудай Организациие бэхижүүлхые бидэнэр оролдонобди. Европодо аюулгүй байдал найдамтайгаар хангахын түлөө бидэнэр тэмсэнэбди.

Манай үе сагта эб найрамдалай болон социальна дэбжэлтын хэрэг империализмда эсэргүү бүхы хүсэнүүдэй жагсаалые бэхижүүлгэһээ, хамагай түрүүндэ, социалис оронуудай, дэлхэйн коммунис хүдэлөөнэй нэгэдэлһээ бүри ехээр дулдыдаха болоод байна. Хүсэд, адли тэгшэ эрхэтэй байлгада, социалис хани нэгэдэлэй ниитын аша туһые орон бүхэнэй арадуудай аша туһада зүбөөр тааралдуулгада, эб найрамдалай болон социализмын түлөө манай хамтын тэмсэл хэхэдээ социалис гүрэнүүдэй али бүхы талын харилсаа холбоо хүгжөөлгэдэ үндэһэлэн манай парти аха дүү социалис оронуудай агууехэ хани холбооной нэгэдэлые бэхижүүлхэ гэжэ оролдохо байна.

КПСС хадаа дэлхэйн коммунис хүдэлөөнэй юрэнхы хараа шугамые хамгаалха, тэрэнэй зэргэдэ тохёолдоһон бэрхэшээлые зайсуулха, марксизм-ленинизмын, пролетарска интернационализмын, Москвагай зүблөөнүүдэй Декларациин болон Мэдүүлгын гол ёһонуудта үндэһэлэн, бүхы аха дүү партинуудые нягтаар жагсааха оролдолго гаргаха. КПСС хадаа бүхы дэлхэйн марксистско-ленинскэ партинуудай зүблөө зарлаха хараа шугам эдэбхитэйгээр баримталха. Эдэ зорилгонуудые түйлаха хэрэгтэ манай һанамжын ёһоор иимэ зүблөөн туһалха байна.

Нүхэдүүд!

Мүнөө манайда ехэ һайндэр, советскэ бүхы олонациональна булын һайндэр боложо байна. Дэлхэй дээрэхи эб найрамдалай болон дэбжэлтын түлөө тэмсэдэг бүхы хани маанадтай хамта баясана. Ту ехэ хүндэлэлэй мэдэрэлтэйгээ дэнэр Эхэ оронойнгоо эрэлхэг з то хүбүүдые угтажа байнабди. ход» гэжэ олон һууритай онгосо до һуужа, замбуулин соогуур я һэнэйнь түлөө нүхэр Комаров димир Михайловичта, Феок Константин Петровичто, Егоро рис Борисовичта СССР-эй Вер Соведэй Президиум Советскэ зай Геройн нэрэ зэргэ олгоо гэ дээсэхэдэ намда ехэ аятай б Тиихэтэй хамта «СССР-эй лёт космонавт» гэһэн нэрэ зэргэ т нэргэ тус бүхэндэнь олгогдоо.

Хүндэтэ нүхэд-космонавтнууд надта алдар соло!

Манай агууехэ олонацион совет Эхэ орон саашадаа на тайгаар урагшаа дабшажа, ма һалбаржа байг лэ!

Коммунизмые зохёон байгуу совет арад мандан һалбаржа лэ!

Манай үе сагай ухаан бодол, хүндэ, һэшхэл бологшо манай ле скэ Коммунис парти мандаха тогой!

Марксизм-ленинизмын агу илалдашагүй туг мандаха бол

* *

Нүхэд В. М. Комаровой, Феоктистовай, Б. Б. Егоровой хэлэхэдэ, нүхэр Л. И. Брежневэй хэлэхэдэнь, оло дахин нэрьемэ га ташалгаар угтаа.

Баярай митинг дүүрэһэндэ со хогдоод, Советскэ Союзай гимн з лагдаа.

Туг түмэн зон баяраар бил хай. Москвагай ажалшадай де страци эхилбэ. Ендэрнүүдэй ур олон тоото колононууд аажам дабшан үнгэрнэ. Космонавтну һайса шэртэн харахын тула хүн хэн шадаал һаа удаахан тогто хүсэнэ. Москвагайхид мүнө илангаяа ехэ омогорхоттой. Зам линай гурбан баатарай хоёрынь эндэхи хүнүүд, — манай хотын бүүдэ ха юм.

Улаан талмай дээрэ болоһон тинг тухай репортажые олон м лион зон радиогоор шагнаа. А саанахи мянга түмэн зон бидэн баярые хубаалдаһан, ородой ади шэдиие һайшаан амаршал байна.

«Алтан наран мандаг лэ доо!»

Энэ репортажые ТАСС-
корреспондентнэр бэшэ
Москва, октябриин 19.

ЭРДЭМТЭДЭЙ ТОН ЕХЭ БААТАРШАЛГЫН, КОСМОНАВТНУУДАЙ ХҮНДЭЛЭЛ

Кремлиин Ехэ ордон соо уулзалга болобо

17 час. Кремлиин Ехэ ордондо Владимир Комаровой, Константин Феоктистов болон Борис Егоровой ерэһые арюун һайхан аялгата хүгжэм мэдээсэбэ. Эгээл эдэ баатарнуудһай гэшхүүр өөдэ алхалан гаража ябана. Эдэнтэй хамта Коммунис партиин, Советскэ правительствын хүтэлбэрилэгшэд: нүхэд Л. И. Брежнев, Г. И. Воронов, А. П. Кириленко, А. Н. Косыгин, А. И. Микоян, Н. В. Подгорный, Д. С. Полянский, М. А. Суслов, Н. М. Шверник, Л. Н. Ефремов, П. Н. Демичев, Л. Ф. Ильичев, В. И. Поляков, Б. Н. Пономарев, А. П. Рудаков, В. Н. Титов, А. Н. Шелепин, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшод, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшод, СССР-эй министрнүүд, СССР-эй гүрэнэй комитедүүдэй түрүүлэгшэд ябалсана.

һайндэрэй уянгата хүгжэмэй абяаниинь альга ташалганай, амаршалгын үгэнүүдэй абяантай нэгэдэнэ. «Иван Сусанин» гэжэ Глинкын оперонһоо «Алдаршан суурхыш» гэһэн хүгжэмыень хоор болон оркестр наадана.

«Комсомолой III съезд дээрэ В. И. Ленинэй хэлэһэн үгэ» гэжэ түүхэтэ зурагай хажууда замбуулинаар ябаһан шэнэ хүнүүднай, парти, правительствымнай хүтэлбэрилэгшэд уулзалгада ерэгшэдтэй үнэн сэдьхэлһээ золгобод.

Георгиевскэ зал соо суглараршад Герой космонавтнуудые, Коммунис партиин, Советскэ правительствын хүтэлбэрилэгшэдые халуунаар амаршална. Советскэ Союзай гүрэнэй гимн дорюунаар ханхинан зэдэлнэ.

А. И. Микоян микрофондо дүтэлжэ ерээд, иигэжэ хэлэнэ: хүндэтэ нүхэдүүд! Советскэ Союзай, Коммунис партиин Центральна Комитет Хандалга соогоо, мүн нүхэр Брежнев өөрынгөө хэлэһэн үгэ соо таанарай гаргаһан тон ехэ баатаршалгые үнэн зүбөөр үндэр дээрэ сэгнэбэ. Манай партиин Центральна Комитедэй, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй даалгабариие баяр баясхалантайгаар дүүргэхэ тон ехэ зол хуби, Советскэ Союзай эгээн дээдэ орден хайра, манай гүрэниие байгуулһан Ленинэй орден, шэн зоригто сэрэгэй алдар солын тэмдэг болоһшо Геройн одо, мүн лётчик-космонавтын үбсүүндээ зүүхэ тэмдэг танда бариюулха тон ехэ зол хуби намда тудаба.

«Восход» онгосын командир В. М. Комаровто Советскэ Союзай Геройн нэрэ зэргэ олгохо тухай, СССР-эй лётчик-космонавтын нэрэ зэргэ олгохо тухай СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указууд соносхогдоно.

Нэрьемэ альга ташалган боложо. СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ А. И. Микоян космонавтын кительдэ Ленинэй орден, «Алтан одон» медаль зүүлгэнэ.

Владимир Комаров үндэр шагнал хайра абаһандаа ехэтэ баясажа, сэдьхэлээ хүдэлгэн иигэжэ хэлэнэ:

— Энэ шагнал хадаа «Восход» гэжэ олон һууритай одон онгосые замбуулинда ябуулалсахада сэхэ шууд хабаадалсаһан бүхы хүнүүдэй шагнал мүн гээшэ гэжэ тон һайнаар ойлгоноб. Үндэр шагнал олгоһонойнь түлөө парти, правительствын хүтэлбэрилэгшэдтэ үнэн зүрхэнэй баяр баясхалан хүргөөд, энэ үндэр шагнал хайрыень харюулхын тула бүхы наһан соогоо оролдохоб гэжэ найдуулхыемни зүбшөөгыт.

Эдэ үгэнүүдэй һүүлээр үни удаан альга ташалган болоно.

Тиигээд эрдэмтэ-космонавт К. П. Феоктистовта, врач-космонавт Б. Б. Егоровто Советскэ Союзай Геройн нэрэ зэргэ олгохо тухай Указууд уншагдана.

А. П. Микоян шагнал хайра рюулна. Ажалыень тон ехээр һэнэйнь түлөө геройнууд парти, вительствадаа, арад зондоо сэдьхэлһээ баяр баясхалан хүр бүхы хүсэ шадалаа, эрдэм Эхэ оронойнгоо аша туһада зор хабди гэжэ найдуулна.

А. И. Микоян лётчик-космо нуудые шагнал хайра абаһан дашарамдуулан амаршална.

Коммунис партиин, Советскэ вительствын хүтэлбэрилэгшэд, космонавтнууд Ю. Гагарин, Г. тов, П. Попович, А. Николаев, колаева-Терешкова гэгшэд, түрэлхидынь Геройнуудые амар лан тэбэринэд. Владимир Ком Константин Феоктистов, Борис ров гэгшэд амаршалгануудтань рюусажа, арайхан лэ гэжэ

СССР-эй Министрнүүдэй Со Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин уу тын үедэ үгэ хэлэбэ.

Нүхэр А. Н. КОСЫГИНАЙ хэлэһэн үгэ

Хүндэтэ нүхэдүүд, ханинар!

Хүндэтэ нүхэд Комаров, Феоктистов, Егоров!

Хүндэтэ нүхэд эрдэмтэд, инженернүүд, техникүүд, хүдэлмэришэд — «Восход» гэжэ замбуулинай гайхамшаг онгосо бүтээгшэд!

Таанарые бүхы совет арад амаршална, таанарые хүндэлжэ, манай бүхы планетын зон альгаа ташанад. Огторгойн одо мүшэнүүд тээшэ харгы замые хүнэй ухаан бодолой нээһэнһээ хойшо манай планетэ бидэндэ улам дүтэ, түрэл болонхой. Замбуулинаар ниидэһэн таанарай гайхамшаг ниидэлгэ хүнэй зоримгой сэсэн ухаан бодолой, Прометей шэнги дорюун сэдьхэлэй эрхим бэелэл мүн. Иимэ гүн ухаан сэдьхэл хадаа байгаалиин түгэлдэр хүсэнүүдые мэдэлдээ абажа, тэдэниие өөһэдынгөө, хүнүүдэй хүсэн болгоно. Хэзээ нэгэ үедэ коммунизм хадаа замбуулин дайдада адлирхуугаар, ойроо хүртэшэгүйгөөр хүнүүдтэ һанагдадаг бэлэй. Теэд хүн түрэлтэн гээшэ бэелүүлэгдэмээр бэшэ зорилгонуудые урдаа хэзээдэшье табидаггүй юм гэжэ Карл Маркс хэлээ һэн. Ухаан бодолтой бүхы юумэн үнэн бодото зүйл болоно. Тиин мүнөөдэршье хадаа коммунизм байгуулагшаднай эрэлхэг зоригтой хүбүүдээ халуунаар амаршалан мэндэшэлжэ байна хаям. Эдэнэймнай гайхамшагта баатаршалгань социалис байгуулалтын агуу хүсые эли тодоор бэелүүлэн харуулна.

Һэргээн бадаралгын үе тухайда Фридрих Энгельс иигэжэ хэлээ һэн: энэ үедэ «агууехэ хүнүүд хэрэгтэй болоод байгаа, тиин энэ үе ухаан бодолой, абьяас шуналай, абари зантай талаар, мүн олон тээшээ эрдэм бэлигтэй агууехэ хүнүүдые бии болгоо һэн. «Манай социалис үе хадаа агууехэ шэнэ хүнүүдые — ажал хэрэгэй, ухаан бодолой баатарнуудые бии болгоо. Тэдэнэй эгээн ехэниинь арад зон мүн. Арад зон өөрынгөө ажабайдалай эзэниинь, социалис ёһоной мүнөө үеынгөө зүйлнүүдые байгуулагшань, бүри һайхан, коммунис нангин ерээдүйгөө байгуулагшань болонхой. Хүн түрэлтэнэй эгээн зоримгой хүсэл бодолые бэелүүлдэг эрдэм наука хадаа баһал агууехэ зүйл болонхой. Тон ехэ зохёон байгуулхы, гайхамшаг хүсэн гэхэдэ, манай түрэл ленинскэ Коммунис парти болоно. Манай парти хадаа шэнэ, түрүү бүхы юумэнүүдые ходоодоо дэмжэн зоригжуулна, урагшаа ябахадамнай һаалта болодог бүхы юумэнүүдые зоримгойгоор зайсуулна.

Парти, правительствынгаа харюусалгатай даалгабариие амжалтатайгаар бэелүүлһэнтэйнь, Советскэ Союзай Геройнуудай, СССР-эй лётчик-космонавтнуудай нэрэ зэргын үндэр шагнал хайрада хүртэһэнтэйнь дашарамдуулан, нүхэд Комаровые, Феоктистовые, Егоровые амаршалнабди. Энээнтэй нэгэн хамта замбуулинаар ниидэһэн энэ гайхамшаг ниидэлгые шэн зоригто ажалаараа хангаһан бүхы хүнүүдээ халуунаар амаршалнабди. «Восход» онгосо бүтээһэн совет эрдэмтэдтэ, конструкторнуудта, манай совет хүдэлмэришэдтэ үнэн зүрхэнэй баясхалан хүргэнэбди. Замбуулин дайдые ашаглахала өөһэдынгөө научна шэнжэлгэнүүдээр бага бэшэ үүргэ дүүргэһэн эгээл тэдэ хилын саанахи эрдэмтэдтэ үнэн сэдьхэлэй мэдэрэлэй үгэнүүдээр ханданабди.

Манай герой-космонавтнуудые, мүн өөһэдынгөө бэлиг шадабаряар эб найрамдалай, социализмын туг замбуулинай замда дахин гаргаһан бүхы хүнүүдые мүнөөдэр бидэ хүндэлэн амаршалнабди. Тиихэ зуураа, зургаадахи океан — замбуулинай океан хадаа дэлхэйн бүхы гүрэнүүдэй харилсан ажаллаха газарынь болог лэ гэжэ бидэ хэлэнэбди. Замбуулин дайда хадаа дайн сэрэгэй зорилгодо ашаглагдаха ёһогүй! Советскэ правительство уласхоорондын арсалдаата асуудалнуудые хэлсээнүүдэй аргаар шиидхэхын тула, гүрэнүүдэй бэе бэеэ бүри һайнаар ойлголсодог, бэе бэедээ улам ехээр этигэлсэдэг болохын тула, бүрин тэгшэ эрхын, бэе бэедээ ашагтай байлгын үндэһөөр арадуудай экономическа болон соёл болбосоролойнгоо талаар харилсан ажаллахын тула бүхы хүсөөрөө оролдохо байна. Бидэнэр түрүүшынхидээл адляар али бүхы маягай колониализмые, неоколониализмые бүримүһэн усадхахын түлөө, дарлагдаһан бүхы арадуудые сүлөөлхын түлөө тэмсэхэбди. Советскэ правительство хадаа яаралтай зэбсэгжэлгые эсэслэн усадхахада, буу зэбсэг хуряалтые бодото дээрэнь бэелүүлжэ эхилхэдэ шухала, улам ехэ болоһон сэрэгэй гаргашануудай дарамтаһаа арадуудые абархада шухала хэлсээнүүдые баталхын түлөө бүхы хүсөөрөө, шууд зоригтойгоор оролдодог байгаа, оролдоношье. Зүгөөр амгалан байдалда аюул тохёолдуулдаг империалис хүсэнүүд, түгшүүрилтэ байдалые намдуулхада туһа болодоггүй империалис хүсэнүүд дэлхэй дээрэ үшөөл бии гээшэ. Энээниие хараадаа абангүй байха ёһогүйбди. Тиимэһээ манай агууехэ Эхэ ороной оборонно шадабариие бэхижүүлхын тула, Эхэ оронноймнай хилэнүүдэй ойроо хүртэшэгүй байхын тулада, социалис харилсаата бүхы оронуудай — уласхоорондын коммунис хүдэлөөнэй энэ гайхамшагта түйлалтын аюулгүй байхын тула КПСС-эй ЦК, манай правительство хэмжээ абадаг байгаа, абахашье юм.

Нүхэдүүд!

Совет космонавтнуудай, замбуулинай совет онгосонуудые бүтээһэн гайхамшаг хүнүүдэй тон ехэ шэнэ амжалтань юу харуулнаб гэхэдэ, манай социалис байгуулалтын эгээл үндэһэ һууридань, агуу Ленинэй партиин хүтэлбэрилдэг сүлөөтэ обществын сүлөөтэ эрхэтэнэй хамтын зохёохы ажалдань бии байгаа бараглашагүй ехэ бадаралтын арга боломжонуудые үгаа элеэр гэршэлэн харуулна. Эгээл иимэһээ огторгой тэнгэриие доторхо зуураа, бидэнэр газар тухайгаа манай газар дээрэхи ехэ ехэ хэрэгүүд тухайгаа — шэнэ шэнэ город, заводуудые, болбосон түхэлтэй гэр байра, һургуули, больница, харгы зам бүтээхэ тухайгаа, газараа бүри үрэжэлтэй болгохо тухайгаа, гэгээрэл болбосоролые, наука, искусствые, бүхы хүн түрэлтэнэй соёл культурые саашадань хүгжөөхэ тухайгаа мартахаа һананагүйбди. Манай парти иигэжэ хэлэнэ: совет арадай ажаһуудалые, ажана байдалые хэлбэришэгүйгөөр һайжаруулхаһаа бүри нангин, шухала дээдэ зэргын зорилго гэжэ байхагүй. Ажалай бүтээсые хэлбэришэгүйгөөр дээшэлүүлээгүй һаа, ажал хүдэлмэриин эмхидхэлые саг үргэлжэ һайжаруулаагүй һаа, ниитын бүхы байдалые эрдэм наукын ёһоор хүтэлбэрилээгүй һаа, тэрэ зорилгые шиидхэхын аргагүй юм. Материальна болон сэдьхэл бодолой коммунис тон ехэ баялиг гээшэ тэнгэриһээ тэб гээд буушахагүй юм, тиигээдшье бидэнэр ажал хүдэлмэри хэнгүйгөөр, зохёохы оролдолго гаргангүйгөөр, юрэ минтэ юушье абаха гэжэ хүсэнэгүйбди.

Ажалшадай үүсхэл оролдолгые, өөһэдынь шадабариие хүгжөөгөөгүй һаа, социалис бүлгэмэй бүхы ажалшадые үйлэдбэриин болон гүрэнэй асуудалнуудые шиидхэлгэдэ хабаадуулаагүй һаа, социалис демократиие бүхы талаарнь хүгжөөгөөгүй һаа, түрүү капиталис оронуудай түйлаһан ажалай ехэ бүтээсые ахин гаража шадахагүйбди гэжэ Ленин маниие һургадаг һэн. Манай парти, агуу Ленинэй парти эдэ сэсэн заабаринуудайнь тон ехэ удха шанарые бүрин хараадаа абана. Ленинэй эдэ заабаринуудые бүхы талаарнь бэелүүлээ һаа, манай ороной экономическа болон культурна хүгжэлтэнь тон ехээр түргэдэжэ, марксизм-ленинизмын заадаг ерээдүй тээшэ зориһон зам имагтал зүб зам мүн гэжэ олон түмэн шэнэ хүнүүдые үнэншүүлхэ байна.

Ямаршье юумэ хэхэдээ — чдрогон нюусые шэнжэлхэдээшье али замбуулинай гүн уруу дабшадаашье — совет хүн бүхы ажалшадай үмэнэхи, коммунис нангин хэрэгэй үмэнэхи интерна нальна ехэ үялгаяа хэзээдэшье тадаггүй юм. Энэ хэрэгтэ манай хы ажал хүдэлмэри, сэдьхэл зорюулагдана. Энэ хэрэгтэ сове нүүдэй замбуулиниие ашагла гаргаһан шэнэ баатаршалганш рюулагдана.

Советскэ Союзай шэнэ геро тай, манай лётчик-космонавт Владимир Комаров, Константи октистов, Борис Егоров гэгша эдэ дару зантай, юрын сове нүүдэй, агууехэ арадайнгаа түлөөлэгшэдэй хүндэлэлдэ ду үргэн юрөөхыем зүбшөөгыт. А манай арадта алба хэхэ гээш бүхэндэмнай тон баяр баясх тай, нэрэ хүндын хэрэг гээшэ

Хүндэтэ нүхэдүүд, элүүр ябахыетнай юрөөнэб!

* * *

Нүхэр А. Н. Косыгинай хэ үгэ ехэ анхаралтайгаар шагна оло дахин нэрьемэ удаан аль шалган болоһон байна.

Кремльдэ болоһон энэ уу үнэн сэдьхэлэй, хани ёһоной байдалда үнгэрөө. Замбуулинай тарнуудта зорюулһан совет зиторнуудай дуунуудай аялга бэ. Уулзалганда хабаадаг хамта мүн замбуулинай эки гашуд олохон дуунуудые ду саа. Агууехэ Эхэ оронноймнай, скэ партиимнай, коммунизм лагша совет арадаймнай хүн дэ, мүнөөдэрэй, үглөөдэрэй навтнуудай хүндэлэлтэ дуу үргэгдөө. Юһэн баатарнуудай дээр замбуулин дайда ошохо дые Кремль, Кремлиин Ехэ үшөөл нэгэнтэ бэшэ үзэхэ ха

М. ГЕРАСИМО
Б. ЛУКЬЯН
ТАСС-ай
Москва, октябриин 19.

Бууһан газарынь. Октябриин 13. Дороһоо дээшээ: баатар-космонавтнууд Владимир Комаров, Константин Феоктистов, Борис Егоров.
АПН-эй фото.

ЗАМБУУЛИНҺАА АМГАЛАН ЕРЭЭЛ

Октябриин 12-то замбуулинай захагүй дайда руу асари ехэ космическа онгосо гурбан хүнһөө бүридэһэн экипаж абажа гарахадаа, совет хүнүүдэй дабтагдашагүй амжалта түүхын алтан хуудаһанда бэшүүлбэ.

Бүхы совет арад, мүн совет багшанар замбуулинай «Восход» онгосын экипажай габьяата баатаршалгаар ехээр омогорхон баясанад. Энэ хадаа хүн түрэлтэнэй эртэ урда сагһаа хойшо замбуулиниие шудалха гэһэн эрмэлзэлгые бэелүүлһэн совет хүнүүдэй, совет эрдэм ухаанай үрэ болоно бшуу.

Аяар холо Захааминай нютагай багшанар ехэл анхаралтайгаар Москвагай радиогой дамжуулгануудые шагнажа, замбуулинай алдарта экипажай ажа амгалан түрэл газартаа бусажа ерэһэндэнь үшаргүй ехээр баясаа һэмди.

Нүхэд Комаров В. М., Феоктистов К. П. ба Егоров Б. Б. совет һургуулида һуража, эрдэм ухаанай эхиие шудалан, коммунис зоригтойгоор хүмүүжүүлэгдэһэн байна.

Бидэ, багшанар, эдэ гурбанай асари ехэ амжалтые суурхан, шударгы зориг, сэбэр тунгалаг сээжынь сэдьхэлээр баясаад, эдэниие хүмүүжүүлгэдэ совет багшын хубита оролсоһондонь омогорхонобди.

Б. ДОРЖИЕВ.
Захааминай аймагай гэгээрэлэй таһагые даагша.

ОМОГОРХОНОБДИ

Москвагай нэгэдэхи медицинскэ институт — анха түрүүн дээдэ һургуули дүүргэжэ гараһан гал гуламтамнай! Тэндэ хэдэн буряад хүбүүд басагад һуралсаа һэмди, мүнөө баһал һуража байдаг. Теэд маанадта яаһан ехэ баяр омогорхолой ушарал тохёолдобо гээшэб. Имагтал манай институт дүүргэһэн врач Егоров бүхы ороной эмнэгшэдэй дундаһаа түрүүшын космонавт боложо тодорбо.

Тиигээд замбуулинай онгосодо эмнэгшын һуулсажа гараһаниинь ехэл һонирхолтой. Энэмнай мүшэтэ юртэмсые бодотоор шэнжэлхэһээ гадна, тэрэ оршондо хүнэй бэеын элүүрэй ямар байхые улам гүнзэгыгөөр шэнжэлһэн, хүнэй элүүр энхэ тушаа асари ехэ анхарал хандуулһан баримта болоно. Байн ошон энэмнай хүн зоной аша туһада үгаа ехэ удха шанартай байха хаям даа.

Тоншье һонин үе сагта ажаһууна гээшэ хабди.

Омогорхонобди, юу хэлэхэб!

И. МОЛДАВАНОВ,
медицинскэ эрдэмэй кандидат.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

ПАРТИЙНА БҮЛЭГҮҮДЭЙ НҮЛӨӨН ЕХЭ

...ай Ленинэй нэрэмжэтэ колхо-... ашад болон механизатор-... ороохо тарянай һайн ургаса ... Бухыдөө табяад мянган ... ороохо абтаба. Гектар бү-... дунда зэргээр 12 центнер шэ-... хуряагдаа. Нухэр Ф. Д. За-... хүтэлбэрилдэг трактор-... ажалай бригадын таряа-... 400 гектар тарялангай га бү-... 22 центнер, нухэр И. Н. Па-... гэгшын бригадынхиин 300 ... та бүриһөө 20 центнер ... хуряагаа. Тиихэдэ нухэр ... Барымовай бригадынхин бул-... һайн ургаса абаа. Тэдэнэр ... бүриһөө 28 центнер шэнииса ... байна. Мүн колхозой куку-... И. П. Поддельский 120 гек-... та бүриһөө 520 центнер куку-... намаа набша хуряаба.

...лхозой таряашад болон механи-... нууд ургаса хуряалгые богони-... болзорто, һайн шанартайгаар ... гажа. Эхэ орондоо 18 мянган ... ер таряа худалдаа. Ерэхэ жэлэй ... хэрэглэгдэхэ үрэһэ ху-... бэлэдхэхэ түсэб дүүргэгдэнхэй. ... бүхы илалтанууд имагтал та-... болон механизаторнуудай ... зоригтой ажалай хүсөөр, ... нистнууд болон партийна бү-... ударидахы хүдэлмэриин ... түйлалдаа гэжэ сэхэ тэмдэглэ-... ретэй. Ургаса хуряалгын үр-... колхозой коммунистнуудай ... суглаан зарлагдажа, баян ... түргэнөөр, тээлтэ хоролто-... үлантүй хуряажа, гүрэндэ та-... худалдаха түсэбөө үлүүлэн ... тухай асуудал зүбшэн хэл-... байгаа. Олонхи коммунист-... өөһэдынгөө һайн һайхан ду-... нуудые оруулһан юм. Пар-... суглаанай шиидхэбэриин ... тракторно-тарян ажалай бри-... бүхэндэ партийна бүлэгүүд бии ... доо һэн. Мүн хуряалгын аг-... тоог бүхэндэ политэмхид-... томилогдоһон байгаа.

...тийна бүлэг манай партиин ... доодо шатын эмхи болоно. ... партийна бүлэг арад зон-

той нягта холбоотой, тэдэнэй дунда эмхидхэлэй, ойлгуулламжын ехэхэн хүдэлмэри ябуулжа байна. Ажал хүдэлмэридэ ямар нэгэн дутагдалай дайралдаа һаа, партийна бүлэгэй суглаан зарлагдажа, тэрэ дутагдалай шалтагаан элирүүлэгдэжэ, зарим усадхаха хэмжээн абтадаг юм.

Энээн тухай нэгэ жэшээ хаража үзэе. Ургаса хуряалгын машина, техника удаанаар заһабарилагдажа байгаа. Энэ асуудал партийна бүлэгэй суглаан дээрэ зүбшэн хэлсэгдэжэ, дутагдал усадхаха талаар шанга эрилтэ механизаторнуудай урда табигдаа һэн. Механизаторнууд-коммунистнууд заһабарилгын шанар шалгадаг, залуушуулда туһалдаг, һайн ажалай үльгэр жэшээ бэшэ нухэдтөө харуулжа, ажалай илалтада зоригжуулдаг байна. Коммунистнууд С. Чагдуров, Б. Баинов, Б. Цыденов, Д-С. Жамбалов, Н. Пашинский, А. Филатов гэгшэд трактор, комбайнуудые заһабарилгын үедэ шадамар бэрхээр ажаллажа, бэшэндэ жэшээ харуулаа.

Адууһа малда тэжээл бэлэдхэлгын үедэ Ёлоотын бригадын партийна бүлэг һайнаар ажаллаа. Энэ бүлэгые эдэбхитэй коммунист Р. Ф. Елисеев ударидадаг һэн. Коммунистнууд В. Аксенов, Г. Корнев, И. Елисеев үбһэшэдэй дунда ойлгуулламжын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулдаг байгаа. Партийна бүлэг үбһэшэдэй дунда социалис мүрысөө эмхидхэжэ, таба-табан хоногтоо дүнгүүдыень гаргадаг байгаа. Энэ бригадынхидай хүсөөр 1500 гаран центнер һайн шанартай үбһэн бэлэдхэгдэә.

Ургаса хуряалгын үедэ нухэр Ц. В. Вампиловай хүтэлбэрилдэг партийна бүлэг эдэбхитэйгээр ажаллаһан байна. Коммунистнууд болон партийнабэшэ механизаторнуудай ургаса хуряалга түргэдхэхэ талаар һайн һайхан үүсхэл һайшаажа дэмжэжэ, бүлтанай шадабари болгожо шадаа һэн. Партийна бүлэгэй эдэбхитэд ургаса хуряалгын шанар шалгадаг, таряа гээлтэ хоролтодо оруулха ябадалтай эрид шангаар тэмсэдэг

байгаа. Муу шанартайгаар таряа хурадаг механизаторнуудта дары хэмжээ абажа, тэрэ хүдэлмэриниень даһин түлөөһэгүйгөөр дүүргүүлдэг байһан. Энэ бүлэгэй хүдэлһэн тракторно-тарян ажалай бригада 3500 центнер таряа гүрэндэ худалдаха социалис үүргэ колхоз соогоо түрүүн дүүргээ һэн. Ерэхэ жэлэй таряалангай хэрэгтэй 3500 центнер үрэһэнэй таряан амбаарта оруулагдаа. Тэрэнэйнь шанар һайн.

Бригада, агрегат, тоог дээрэ хүдэлмэрилһэн политэмхидхэгшэд ехэ хүдэлмэри ябуулаа. Тэдэнэр социалис мүрысөөнэй дүнгүүдые гаргажа, ажалшадта ойлгуулжа, саашанхи зорилгыень тайлбарилдаг һэн. Политэмхидхэгшэдэй хүсөөр «Дайшалхы хуудаһанууд», «Сахилгаанууд» гаргагдадаг, түрүү механизаторнуудай дүй дүршэл бүхы таряашад, колхознигуудта мэдээжэ болгогдодог байгаа. Политэмхидхэгшэд илангаяа тоог дээрэ эдэбхитэйгээр ажаллаа. Хэрбээ тарянай гутажа эхилээ һаа, гэрэй эзэн эхэнэрнүүд болон һурагшадые суглуулжа, тоог дээрэхи таряа сэбэрлүүлдэг, хатаадаг байһан.

Энэ жэлэй ургаса хуряалгын үедэ 40 гаран агитаторнууд ойлгуулламжын хүдэлмэри ябуулдаг байгаа. Тэдэнэй ажал хүдэлмэридэ ямар онсо илгаа байгааб? Оролдолго, олоной баялигые хамгаалалга. Ороохо таряа гээлтэдэ оруулха, гутааха ябадалтай агитаторнууд эрид шангаар тэмсэдэг байһан юм. Нэгэтэ үдэрэй эдеэлэлгын үедэ ороохо тарянай гээлтэ тухай тодорхой жэшээ баримталан, агитатор хөөрэлдөө үнгэргөө. Энэ хөөрэлдөөнэй удха шанарые механизаторнууд, тоог дээрэ ажаллагшад һайнаар ойлгожо, урданай алдуугаа заһаһан, ажал хүдэлмэридөө һайнаар хандадаг болоһон. Ороохо таряан гээгдэхээшье, тутахаашье болиһон юм.

Ургаса хуряалгын урда тээхэнэ колхозой партком партийно-гүрэнэй хиналтада туһалха бүлэг болон постнуудай эдэбхитэдэй суглаа үнгэргэжэ, тэдэнэй зорилгонууд тодорхой-

логдоһон байгаа. Арадай хинагшад гол анхаралаа тарянай гээлтэ хоролто, гутаагдаха ябадалда хандуулаа һэн. Тоог, таряа зөөдэг харгынууд дээрэ саг зуурын постнууд табигдаһан байгаа. Ургаса хуряалга, таряа гүрэндэ худалдалтын үедэ арадай хинагшад эдэбхитэйгээр ажаллажа, колхозой правлени болон партийна комитетдэ ехэтэ туһалаа.

Колхозой партком, партийна бүлэгүүд таряа хуряалгада хабаадагшадай соёл сурталай эрилтые һайнаар хангахын түлөө ехэ оролдолго гаргаа. Полевой стануудта уран һайханай бүлгэмэйхидэй хүсөөр концерт табигдадаг байгаа. Мүн Улаан-Үдын прибор бүтээдэг заводой, Петропавловкын Культурын байшангай агитбригаданууд концерт харуулаа. Полевой стан бүхэндэ ниитын эдеэ хоол бэлэдхэгдэдэг, нүүдэл наймаан эмхидхэгдэдэг байгаа.

Ургаса хуряалгада хабаадагшадай дунда социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрүүлэгдэжэ, ажалайнь дүнгүүд таба-табан хоногтоо согсологдожо байгаа. Колхозой правлени, партийна комитет ажалай түрүүшүүлые материальна болон моральна талаар урмашуулха ехэхэн хэмжээ хараалаад, тэдэнээ хэрэг дээрэнь бэелүүлнэ. Түрүү һуури эзэлһэн хуряалгын агрегатда дамжуулгын Улаан туг мүнгэн шантайгаар барюулагдадаг байһан. Ажалдаа һайн илалтануудые түйлаһан механизаторнуудта нэмэлтэ түлбэри үгтэдэг, улаан вымпелнүүд барюулагдадаг һэн.

Партийна бүлэгүүд болон политэмхидхэгшэдэй хүдэлмэриие зүбөөр хүтэлбэрилээд байгаа һаа, тэдэнэр колхозникуудай дунда эмхидхэлэй, ойлгуулламжын хүдэлмэри үргэн дэлисэтэйгээр ябуулжа, ажалшадые һайнаар ударидажа, шэнэ амжалтада зоригжуулна.

Ц. ГАРМАЕВ,
Зэдын үйлэдбэриин управлениин Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой парткомой секретарь.

Гэнтын аюулда орожо, совет сэрэгэй делегациин гэмтэһэн тухай

Фашис булимтарагшадһаа Белград хотын сүлөөлэгдэһөөр хорин жэлэй ойн һайндэртэ хабаадахаяа ошожо ябаһан совет сэрэгэй делегациин гэшүүд: Советскэ Союзай маршал С. С. Бирюзов—КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, СССР-эй Верховно Соведэй депутат, Советскэ Союзай Герой, СССР-эй Оборонын министрэй нэгэдэхи орлогшо, Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй генеральна штабай начальник; генерал-майор Н. Р. Миронов—КПСС-эй Центральна шалгалтын комиссиин гэшүүн, СССР-эй Верховно Соведэй депутат, КПСС-эй ЦК-гай таһагые даагша; танкова сэрэгүүдэй генерал-полковник В. И. Жданов—Советскэ Союзай Герой, Югославиин Арадай Герой, Бронетанкова сэрэгүүдэй академиин начальник; генерал-лейтенант Н. Н. Шкодунович; отставкада байһан генерал-лейтенант И. К. Кравцов, Советскэ Союзай Герой; отставкада байһан генерал-майор Л. П. Бочаров, тэрэшэлэн делегациие үдэшэжэ ябаһан подполковник Г. Т. Шелудько гэгшэд Белград хотын оршондо авиационно усал гэмтэлэй болоһонһоо шалтагаалан, энэ оной октябриин 19-дэ наһа бараа гэжэ КПСС-эй ЦК, СССР-эй Верховно Соведэй Президиум, СССР-эй Министрнүүдэй Совет ехэ шаналал гашуудалтайгаар мэдээсэбэ.

Авиационно усал гэмтэлэй болохо үедэ самолёдой экипаж: майор М. П. Сысуев—кораблиин командир; экипажай гэшүүд майор Г. А. Беляев; капитан Г. Н. Курышев; капитан А. Б. Ефимов; техническэ албанай майор В. Д. Ищенко, техническэ албанай капитан О. С. Молин; ахалагша техник-лейтенант В. В. Черненко; ахалагша сержант Е. В. Ермаков; болзорһоо гадуур алба хэжэ байһан старшина Н. А. Жебелев; младша сержант В. Ф. Качалкин; младша сержант Т. С. Кузьмина гэгшэд наһа бараба.

Наһа бараһан нүхэдэй бүлэнэртэ, түрэл садануудтань КПСС-эй ЦК, СССР-эй Верховно Соведэй Президиум, ССР Союзай Министрнүүдэй Совет гүнзэгы шаналалаа элирхэйлэн мэдүүлбэ.

Авиационно усал гэмтэлэй үедэ наһа бараһан нүхэдые хүдөөлүүлхын тула нүхэр Р. Я. Малиновский түрүүтэй правительственна комисси байгуулха гэжэ КПСС-эй ЦК, СССР-эй Министрнүүдэй Совет тогтообо.

(ТАСС).

ТООСООТО ҺУНГАЛТЫН ПАРТИЙНА СУГЛААНҺАА

Үйлэдбэриин асуудал зүбөөр шиидхэхэ

Республикын индустриин гигант болохо Улаан-Үдын Ленинэй орденто локомотив-вагон заһабарилгын завод. 1300 гаран коммунистнууд заводой цех, участок, таһагуудаар ажаллажа, эндэхи хүдэлмэришэдые гүрэнэй түсэб, даабари дүүргэхын түлөө тэмсэлдэ өлсүүлэн дахуулжа ябадаг.

Жэлэй туршада заводой коммунистнуудай, партийна организациин, заводой бүхы коллективэй хэһэн хүдэлмэри, түйлаһан амжалта, ажал хэрэгтэнь бии байһан дутуу дундануудай тухай ехэхэн хөөрэлдөөн һаяхан үнгэрһэн XIV заводской партийна конференци дээрэ болоһон байна.

— Үнгэрһэн үедэ заводой партийна организациин гол зорилгонь гэбэл, партиин XXII съездын, КПСС-эй ЦК-гай Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ хэрэгтэ заводой хүдэлмэришэдые, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдые элсүүлхэ хэрэг байгаа,— гэжэ элидхэлшэ—заводой парткомой секретарь нүхэр **Петров** тэмдэглээ.

Олонхи партийна эхин организацинуудта эмхидхэлэй, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри нилээд һайжараа. Партийна суглаанууд саг сагтаа зарлагдадаг боложо, коммунистнуудай зүбшэн хэлсэлгэдэ үйлэдбэридэ хамаатай шухала асуудалнууд табигдадаг болоо. Үйлэдбэриин участогуудаар коммунистнуудай нүлөөн үргаа, партийнабэшэ хүдэлмэришэдтэй холбоо барисаань бэхижээ. Тоосоото үедэ партиин зэргэдэ 113 хүн абтаһан байна. Тэрэнэй 70 процентнь үйлэдбэриин түрүүшүүл, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд.

Заводой коллектив коммунис ажалай предприятиин нэрэ зэргэтэй болохын түлөө тэмсэжэ байнхай. Мүнөө үедэ эндэ 10 цех, 3 таһаг, 76 бригада, участогууд, 4 мянга гаран хүдэлмэришэд, тэрэ тоодо партиин 555 гэшүүд, коммунис ажалай нэрэ зэргэтэй болонхой. Үйлэдбэриин эрхим түрүүшүүл Грехнева, Кириллов, Цельгорфер, Стахурский, Нурдынов болон бусад замай залууршад гэжэ коллектив соогоо суурда гаранхай. Тиихэдэ ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ тушаа нүхэд А. Грехнева, В. Кириллов гэгшэдэй гаргаһан үүсхэл гансахан завод дээрэ бэшэ, мүн республикын бусад олон предприятинуудаар үргэнөөр дэмжэгдэжэ, мүнөө тэдэнэй жэшээгээр хэдэ мянгаад хүн ажалайнгаа нормо шэнэлэн хараад, дээшэлүүлэгдэһөн даабаряар ажаллажа байдаг.

Элидхэлшэ болон үгэ хэлэһэн зарим делегадуудай тэмдэглэһэнэй ёһоор, завод дээрэ уралан нарижуулгын, ухаалан зохёолгын хүдэлмэри үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Байгша оной 9 һарын туршада уралан нарижуулгын 724 дурадхал үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэжэ, жэлдээ 266 мянган түхэриг алмаха арга олгоо.

Электровоз, тепловозуудые заһабарилгаар завод шэнэдхэн хубилгагдана. Тус асуудалаар ехэхэн хүдэлмэри хэгдэнэ. Гадна продукци үйлэдбэрилгэшье ехэ болоно. Валовой продукци гаргаха 9 һарын түсэб 105.4 процент дүүргэгдэжэ, даабариһаа гадуур 1 миллион 367 мянган түхэригэй товарна продукци үйлэдбэрилэгдөө. Ажалай бүтээсэ түсэбөөр хараалагдаһанһаа энэ үедэ 5,2 процентээр дээшэлээ.

Гэр байрын барилга завод дээрэ үргэнөөр ябуулагдана. Байрын гэрнүүдые бодхохо долоон жэлэй түсэб болзорһоо 1,5 жэл урид дүүргэгдээ һэн. Һүүлэй хоёр жэлэй туршада 13,5 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай гэр байра ашаглалгада үгтөһэн байна.

Теэд түйлагдаһан эдэ амжалтанууд бэшэ, харин заводой хүдэлмэридэ бии байһан дутуу дундануудые хайшан гэжэ усадхаха асуудалнууд конференциин делегадуудай гол анхарал татаһан байна.

Нэн түрүүндэ, заводой олохон цехүүд, жэшээлхэдэ, вагон хабсаралгын, вагонно-комплектовочно, электромашинна, локомотив хабсаралгын цехүүд үйлэдбэреэ зүбөөр эрхидэжэ, нэгэ жэгдээр хүдэлжэ шаданагүй. Түсэбэй хахадынь шахуу һарын һүүлшын арбан хоногто дүүргэгдэдэг байна. Шалтагаануудынь гэбэл, олон материально-техническэ хангалга муусаа эмхидхэгдэнхэй, ажалдаараа холбоотой цехүүд бэе бэеэ барина, үйлэдбэриин журам һула гэхэ мэтэ.

Яаража, тухашаржа хүдэлхэдэ горитой һайн үрэ дүн түйлагдахань бэрхэтэй гэжэ делегат **Поречный** тэмдэглэнэ.—Һүүлэй һүүлдэ энээн дээрэһээ болоод ажалдамнай голодоһон гарана, муу шанартай продукци үйлэдбэрилэгдэнэ.

Энэньшье зүбтэй. Бүхы завод дээрэ абажа харабал, жэлэй эхилһэнһээ хойшо энэ шалтагаанаар завод 186 мянган түхэригэй гарзада ороо.

Заводой үйлэдбэрилдэг продукциин шанарые КПСС-эй ЦК-гай РСФСР-тэхи бюрогой, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй партийно-гүрэнэй хиналтын комитедэй тусхай комисси шалгаһан байгаа. Тэрэ гэһээр 2 һара үнгэржэ байбашье, харaa байса хубилалта болоогүй.

Делегат **Бадмаев, Спектор** гэгшэдэй тэмдэглэһэнэй ёһоор, зарим партийна организацинууд продукциин шанар һайжаруулхын түлөө һүүлэй үедэ ехэхэн оролдолго гаргана. Голодоһо гаргаһан ушар бүхэн хүдэлмэришэдэй суглаан дээрэ зүбшэн хэлсэгдэнэ. Зэмэтэ хүнүүдтэ хэмжээн абтана. Шанар харалгын тусхай үдэр үнгэргэгдэдэг болоо.

Гэхэтэй хамта эдэ хэмжээ ябуулганууд хүсэндөө хүсэд хүргэгдэнэгүй, горитой үрэ дүн үгэнэгүй.

Голодоһо гарадагай гол шалтагааниинь гэбэл, завод дээрэ техническэ хүдэлмэри тон һулаар табигданхай. хүдэлмэришэдэй дунда техническэ һуралсал хангалтагүйгөөр эмхидхэгдэнхэй. Эдэ бүгэдэ тухай заводой главна мэргэжэлтэд: главна инженер, главна металлург, мүн техническэ хиналтын таһагайхид һайса мэдэжэ байбашье, шухала хэмжээ абадаггүй байха юм.

Конференци дээрэ заводой главна инженер нүхэр Глодун үгэ хэлэһэн байна. Теэд юун тухай хэлээб? Техническэ хүдэлмэри эмхитэй гуримтай болгохо, хайшан гэбэл, продукциин шанар һайжаруулхаб — эдэ бүгэдэ асуудалнуудта тогтохо бэзэ гэжэ делегадууд дэмы найдаһан байгаа бшуу.

Локомотив-вагон заһабарилгын завод коммунис ажалай предприяти болохын түлөө тэмсэлдэ оронхой гэжэ дээрэ дурсагдаа һэн. Теэд энэ мүрысөө хүтэлбэрилхэ хэрэгтэ дутуу дундануud үшөөл үзэгдэһөөр.

Зарим цехүүдтэ, жэшээлхэдэ, инструментальна цехтэ коммунис ажалай нэрэ зэргэ олгогдохо үедэнь коммунис ажалай 180 ударнигууд байбал, мүнөө тэдэнэй тоо үсөөн болошоо. Имэрхүү эрхэ байдалтай локомотив хабсаргадаг цехтэ ушаржа болоно,—гээд делегат **Абагаев** шүүмжэлээ.—Цехүүдэй партийна организацинууд энэ хэрэгтэ анхаралаа табиха зэргэтэй.

Энээнтэй дашарамдуулан, делегадууд **Дармаев, Торонов** болон бусад хүдэлмэришэдэй дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэри һулаар табигданхай гэжэ шүүмжэлһэн байна. Энэ хэрэгтэ мастернууд, инженерно-техническэ болон хүтэлбэрилхы бусад хүдэлмэрилэгшэд эдэбхитэйгээр хабаадалсанагүй, өөһэдынгөө хүмүүжүүлхы үүргые дүүргэнэгүй.

— Заводой хүтэлбэрилэгшэдэй хүдэлмэришэдтэй уулзажа, үнэн сэдьхэлэй хөөрэлдөө үнгэргэжэ байхыень хараха бэрхэтэй. Имэ хөөрэлдөөнэй болодог һаа, хүдэлмэришэдэй урма зориг бадаржа, хүсэд оролдолгонь дээшэлжэ байха һэн гэжэ дизельнэ цехэй слесарь нүхэр Торонов тон зүб тэмдэглэбэ.

Элидхэлшэ болон үгэ хэлэһэн олохон делегадууд үйлэдбэриин асуудалнуудые шиидхэлгэдэ партийна эхин организацинуудай үүргые дээшэлүүлхэ тушаа дэлгэрэнгыгээр тогтоһон байна.

Партийна организацинуудай эмхидхэхы, хүмүүжүүлхы хүдэлмэри эрид һайжаруулжа, коммунистнуудые үйлэдбэриин участогуудта зүбөөр хубаарилжа табяад, түрүү үүргыень дээшэлүүлбэл, үйлэдбэриин шухала асуудалнуудые саг доронь шиидхэхэ арга нүхэсэл олдохо ха юм.

Заводской партийна конференци заводой коллективэй, партийна организациин хүдэлмэридэ бии байһан дутагдалнуудые дары усадхаха, үйлэдбэреэ, нэн түрүүн заводой үйлэдбэрилдэг продукциин шанар эрид һайжаруулха тушаа дары хэмжээ абахыень шэнээр һунгагдаһан партийна комитедтэ даалгаба.

Конференци дээрэ КПСС-эй обкомой секретарь нүхэр К. М. Продайвода үгэ хэлээ.

Д. ЦЫБИКЖАПОВ,
манай корр.

УРМА ЗОРИГОО БАДАРУУЛАН

Коммунис ажалай түлөө дэл... һэн мүрысөөндэ Виктор Саринай хүтэлбэрилдэг заһабарилгынай комплексно бригада түрүүлжэ ябаһаар гэжэ Сэлэнгын ...низациин баазада дэмы бэшэ ...сэдэг. Тус бригада Сэлэн... целлюлозо-картонно комбинатай гол корпусой барилгашадые металлическа конструкцинуудые холбохо, хабсаргаха зүйл-... дээр хангадаг юм. Һүүлэй ... нуудта ажалайнь дунда зэр... бүтээсые абажа харабал, 170—210 процент болоно. Энээнэй ...да тээшье даабаринь хододоо ...үүлэгдэдэг байһан. Бригадань 6 хүн. Батахан аад, эбтэй ...тэй коллектив. Бригадын ...һаһан амжалтада бригадиинь үүргэ өхэ юм.

Виктор Саринай ажалай нам-... энэ бааза дээрэ эхилһэн бай-... 15 наһатайдаа табан дүүнэ-... ээ этээн ехэ аханьүхэһэн. ... хүбүүн (эсэгэнь дайнда ... һэн) иишэ ерэжэ, гагнуурһурагшаар ороо бэлэй. Ту-... болоо, шадабари мэргэжэ-... бэрхэ, үрин һайн зантай ... Павел Иванович Утольни-... дайралдаһан байгаа. Түрүүшээр гайхаһан, мүн баярлаһан янзатайгаар багшынгаа ажаллахые харан зогсошоод байдагыень эндэхид мүнөөшье һанадаг. Залуу хүбүүнэй ажалайнгаа мэргэжэлээр һонирходогыень ойлгожо, мэдэжэ абахын түлөө эрмэлзэдэгыень багшаньшье һайшаажа, тэрэнээ өөрынгөө мэргэжэлдэ һургажа эхилһэн юм.

Хэдэн һара һуралсалда үнгэрбэ. Виктор ямаршье орёо зүйлнүүдые гагнадаг болоо. Нэгэтэ ажалай үдэрэй дүүрэжэ байхада Павел Иванович Викторто хандажа:—һурагшаар ябаха сагшни дүүрэбэ гээшэ. Иигээд бэеэ даажа хүдэлхэ болобош, — гэжэ энеэбхилэн хэлээ һэн.

Имэ хөөрэлдөөнэй хэзээ нэгэн болохыень Виктор мэдэжэ байбашье, мүнөө хэлэһэнтэнь түрүүшээр бахардажа, хэлэхэ үгэеэ олон ядажа байба. Баярлаһандаа гэжэ хэлэхэ гү, али имэ түргэн бэеэ даажа хүдэлхэ болоһондоо:

— Павел Иванович, һургажа, мэргэжэл олгоһондоо таанай ехэ баяр хүргэнэб,—гээд хэды болоһон хойно арай гэжэ дуугархадань...

Баяр хүргэхээ бү яара, хүдэлөөд, өөрынгөө мэргэжэлдэ хүниие һургажа, намтай тоосохо байхаш,—гэжэ багшань харюусаһан байгаа.

Тиигэжэ Виктор Саринай ажалай намтарай үшөө нэгэ шэнэ хуудаһан нээгдэһэн юм. Гагнууршан боложо хүдэлжэ байтарнь, комплексно бригадын бригадираар томилбо.

Бригадир... Алишье үйлэдбэри дээрэ тэрэнэй эмхидхэхы үүргэнь тон ехэ. Тэрэнэй оролдолго шадабариһаа бүхы бригадын ажал хэрэг, амжалта дуталдал дулдыдадаг гээшэ.

Тиимэһээ бригадынь ажалай үрэ дүн тухай эндэ тобшохоноор тогтое. Һара бүридэ түсэбөө 170—210 процент дүүргэнэ тэжэ дээрэ хэлээ һэмди. Продукциинь шанар ходоодоо эрхим һайн байдаг гэжэ нэмэхэ хэрэгтэй. Хэдэг ажалынь гэбэл, тон харюусалгатай—комбинадай главна корпусто тодхогдохо элдэб конструкцинуудые холбохо анкерна шүрэбүүдые бүтээдэг юм. Заахан лэ алдуу гарабал, тэрэнь таарахагүй байдаг. Харин нүхэр Саринай бригадынхидай бүтээһэниинь техническэ хиналтада оронгүй, сэхэ барилгын талмай дээрэ абаашагдадаг болонхой. Бригададань өөртэйнь хамта 6 хүн ажаллана, бүлтa залуушуул. Гансахан Николай Михайлович Афонин тэдэнэрһээ ахашаг, партиин гэшүүн. Тэрэнээ манай замполит гээшэ гэжэ бусад нүхэдынь хүндэлхэ ёһоороо хүндэлдэг. Хүн зонтой хөөрэлдэжэ шадаха, ажалдаашье бэрхэ, арюун һайн зантай нүхэр юм. Өөрөө ажаллажа байгаад, индустриальна техникумдэ һуралсана.

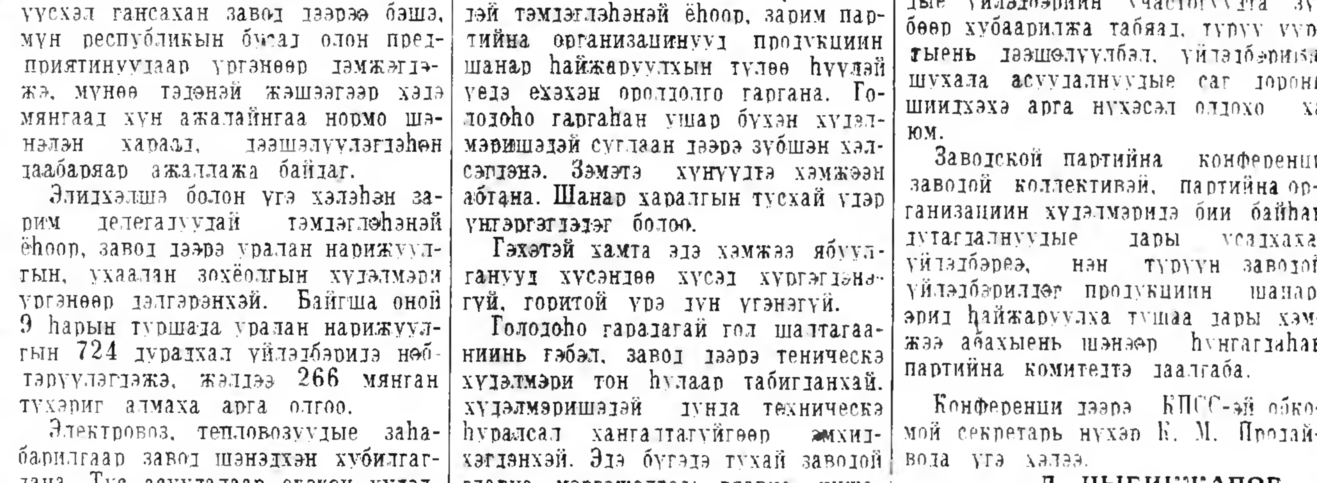
Түрүүшээр бригадын тэшүүд ами амяараа ажалладаг, салин хүлһэниинь хэһэн ажалһаань дулдыдадаггүй байһан. Нүхэр Ворониной дурадхалаар слесарьнууд, гагнагшад хамтаржа, нэгэ бригада болоод хүдэлжэ ороо һэн. Ажалайнь түлөөһэн шэнэ гуримда оруулагдаа—хэды шэнээн ажал хэгдээб, тэрээгээр лэ түлөөһэнь гарадаг. Залуу хүдэлмэришэд бүлтэ 2—3 мэргэжэл шудаланхайнууд.

Эбтэй эетэй энэ бригадынхид коммунис ёһо заншал баримталан ажаллахын, ажаһуухын түлөө оролдожо, ажал хүдэлмэридөө һайн амжалтануудые түйлажа эхилээ. Саашадаашье урма зоригоо улам бадаруулжа, бүри һайн үрэ дүн түйлаха бэзэ гэжэ найдагдана.

А. ЛЮБИМЕНКО.

★

ОМСК. Кировско-Омск областиин элеваторта баян намарай хэшэг—... тан ороохо ашаһан суднанууд ..., һүнигүй ерэжэл байна. Харада урматай, сэдьхэл зүрхэ баясамар. Энэмнай Сибирь, Казахстан ...нуудай нэмжээ ууҗам полиин ... ургасын дээжэ гээшэ. Элеваторай коллектив ороохо тушаан ...лгые амжалтатайгаар бэелүүлжэ байдаг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: элеваторай хажууда ороохо тээһэн суднанууд.

ТАСС-ай фото.

★ ★

ЖУРНАЛИСТЫН ТЭМДЭГЛЭЛҺЭЭ

ҮҮЛЭ ТУЛАМА ҮНДЭР НЮТАГААР ЯБЫТ

— Манайш нютаг үүлэ тулама ... нютаг даа. Манайхяараа нэ... ябыт, — гэжэ Санжи Хабаро-... намда үнихэн хэлэһэн юм.

...рошье энэ нютагта хүрэгдэбэ. ... холо даа, шабар уһатайшье. ... тайгашье гаталнабди, дабаа ... шье дабанабди. Оройхон Закаменск ... городһоо гараһан аад, хүрэхэ ... хүрэтэрнай бүри һүни бо-... Танихагүй нютагта ерэхэдээ, ... юумашни колхозой правле-... гү, али совхозой правлени гүб ... бидэшье баһал бэдэрһээр, прав-... гэр тулабабди. Манай зол ... тэрэмнай галтай — хүн ... тай.

...жи Хабарович стол тойруулжа хэды хүнүүдые һуулгажархи-... гүйхэн лэ ажалтай хэбэр-... байба. Манай орожо ерэхэдэ, ... гансата бодожо ерээд, ... хэрэгнай мүнөөдэр дүүрэә, ... гэжэ хэлэһээр, бидэнтэй ... эхилбэ. Бидэ уладай ... таһалжархиба хабди гэжэ ... бата аягүйрхэбэшье, теэд ... ерэһэн хэрэг ушараа хөөрэл-... баһа колхозой һонин тухай, ... хүдэлмэри тухай зугаалжа ...

...най аймагай «Коммунизм» колхоз тухай дуулаагүй хүн ... байха бэлэй. Тэрэ һүни бидэ ... хүрэжэ ерээ һэмди.

...жи Хабарович манай республика соо агээ хуушанай түрүүлэгшэнэрэй нэгэн тээ һаа, намһаа хожом түрүүлэгшэ болоһон юм гэхээр хүн, хай даа, олдохонь үсөөн ёһотой. 1946 ондо, дайнай суурянай һаяхан лэ намдажа байха үеэр Санжи Хабарович Санага нютагай колхозые даажа абаһан. Тэрээнһээнь хойшо хори шахуу жэл болошобол даа.

Хэрэг ушар тухайтаа үгэ залгажа, имэ орой болошоһон хойно юушье гэжэ удаан һуухамнайб даа, үглөөгүүр эртээр Санжи Хабаровичай малшанаа эрьехээ, тэдэнтэеэ хөөрэлдэхээ гарахаа байхадань, бидэшье баярлажа, суугтаа ябалсаха болобобди.

Һүни орой унтаһан, замай хүн юун обольготой һэм, үглөөгүүр болошоһониинь шье ойлгогдобогүй. Тиигээд эндэ түрүүшынхеэ ябаһан хүн үглөөгүүр болоһониинь баһа тиимэ түргэн обёорхогүй юм. Үглөөнэй арба—арба нэгэн час болотор зунай, намарай сагта латан бүрэнхы байдаг—огторгойһоо доошоо һанжаһан үүлэн газарта буушоо юм гү, али үсэгэлдэр гэшхэжэ ябаһан газаршни огторгой өөдэ дэгдэшоо юм гү гэжэ һанахаар...

Теэд мүнөө нэйроороо бодоходе, бүрил эртэхэн хэбэртэй. Нэгэ заахашье һажаад абаа һаа даа. Теэд яахаб, суугтаа ябалсаха гэжэ үсэгэлдэр хэлсэһэн хүнишни үнихэн бодонхой, харгыда абажа ябадаг тулам гансага соогоо нюдэһэн сай,- шара тоһондо шараһан замбаагаа хэжэ үни уяад, үүдэнэйнгээ хажууда табинхай ха юм.

— Оройхон боложо байна ха, — гээд тэрэ хүнишни шинии һэриһэниие ажатламсаараа, аман соогоо гүбэд гэнэ.

Бодохо даа, бодохо. Хүнэй ажал яажа таталяатуулжа болохоб: Колхоздо байнаш. Тэрэ саанаа колхоз соогоо эгээ түрүүн бододог хүнэйдэш.

— Зай, ябаба гүбди?

— Ябаха даа. Мүнөөдэр һайн лэ үдэр болохонь гээшэ.

— Харахада, яагаа манатай байнаб. Бороо орошохоор бэшэ гү?

Ударилай зан барат мэдэхээр һанажа ябадагнай худал болошолой.

— Манай эндэ үглөөниинь мана ехэтэйл байгаа һаа, үдэрынь сэлмэг, утаа һайхан байдаг, — гээд Санжи Хабарович минии аягүйшэг ушарта ороод байһаниие заһаба.

Мэнэ гэһээр ябахаяа байһан улад аад, үсэгэлдэр үдэшэ бидэнэй ерэхэдэ, гансата тарашаһан хөөрэлдөөн һанаандамнай орошобо. Олоншье юумэ бидэндэ һуруулангүй, Санжи Хабарович өөрөө хөөрэжэ эхилнэ.

— Һаянай хөөрэлдэхэ ушар манайда олохон болоод байна. Бэшэшье тээгүүр хэлсэжэл байтаа юм бэзэ. Теэд манайтнай эндэ нэгэ заа ондоо бшуу. Тарилга хэдэг бэшэбди. Табан хушуу малшье баридаггүйбди. Тиигэбэшье ажалаа интенсификацилхал һанаатай гээшэбди.

Зүб даа. Санжи Хабарович даруу зангаа гаргажал байгаа бэзэ даа. Үндэр хада уулаар, саг ударилай хэсүүшэг аянда ажалаа хэнһээшье дутуугүй ябуулдагынь олон хүндэ мэдээжэ. Зарим талаараа колхознь республика соомнай түрүүшүүлэй зэргэдэ ородог хаям. Колхозой бүхы ажахынь хоёр шэглэлтэй гэхэдэ болохо — һү һаадаг, мяха гаргадаг. 1963 ондо 2600 центнер мяха, 6000 центнер һү гүрэндэ худалдаһан, тиигээд жэлэй дүүрэтэр үшөө хэды һара үлэбэшье һаань, нёдондонойхиингоо тухай мүнөө тушааһан байна.

Аймшагтайшье ехэ бэшэл даа гэхээ хүн халтад гээл һаа ядахагүй. Теэд, байгты. Санжи Хабарович олохон хүнэй гайхахаар тоо гаргажа ерэхэ. 1963 ондо центнер мяханайнь өөрынь сэн 21 түхэриг 90 мүнгэ, центнер һүнэйнь 15 түхэриг 8 мүнгэ байһан. Мүнөө жэлдэ центнер һүнэй өөрынь сэн 8 түх. 61 мүнгэн, мяханайхинь 33 түхэриг 80 мүнгэн болоод байна. Имэ байһаниинышье ойлгосотой бэзэ даа. Мүнөө дээрээ мал бэлшээри дээрэ, һү сагаагай саг, харин тиихэдэ мяхан болохо мал үшөө хада уулын бэлшээриһээ буугаагүй.

Гүрэндэ тушаадаг сэнгынь дунда зэргээр үнгэрөөшэ жэлдэ центнер һүн 14 түхэриг, центнер мяхан 80 түхэриг болоһон байгаа.

Зай, иихэдээ, колхоз хэды шэнээн сэбэр олзо олоһон болоноб — бодоод үзэел. Имэ хямда һү, мяха үйлэдбэрилдэг колхоз, совхоз республика соомнай олон олдохо зал?

— Интенсификациимнай нэгэдэхи гол замынь манай эндэхеэр энэл байна гэжэ үсэгэлдэр олообди. Малайнгаа продукциие ехэ болгохотоё хамта, өөрынь үнэ сэн доошолуулха. Имэ арга бидэндэ бии. Бэлшээримнай һайн, хэдышье мал садхааха, һайнаар эдлэжэл шадаха хэрэгтэй,—гээд Санжи Хабарович хургаа дараад орхино.

Түрүүлэгшэмнай үшөөшье олохон хургаа дараха байгаа, теэд мүнөө фермэнүүдээрээ ябаха гэһэн зорилгонь этээл энэ хөөрэлдөөн бэшэ хаданъ, тэндэ хүнүүдээрээ зугаалхыень шагнаха гэжэ шиидэбэбди.

...һарьдаг уулын урда хүбшэнүүдэй хормой. Наранышье үнихэн гараһан, үглөөнэй хара маные нилээд сарантай. Тиибэшье үндэр ... хаданууде хахадаарнь таазариһан бөөн бөөн манан эндэ тэндэ баглайна.

Манай Бурядд орондо гоё-гоё нютагууд олон даа. Теэд үглөөнэй Санагатай адлишааxаар нютаг үсөөн ёһотой ха. Эндэ нэгэл ондоохон даа. Хада уулань үндэрөөрөө бэе бэетээ урилдаһан мэтэ, саашаа болохо тумаа орбо-ёрбо болоно. Тэнгэриин эгээ сэлмэг һарууд байхада, Мүнхэ-Сарьдагай оройе улаан наранай элшэнүүдэй альбажа байхые нэгэ заа саашаа ябахадаа, үлэ мэдэг харахаш. Гол горхоной мүндүү түргэниень, бурьялан урдахыень гайхахаш. Мэлмэгэрхэн, тунгалаг, уугаад үзэгты—шүдэнтнай гансата хаха ташаха. Модо ургамалынь баһал өөрын түхэлтэй. Ехэнхинь шэнэһэн, хадын лэ хормойгоор хуһа, нарһан хаа-яа үзэгдэнэ. Нэгэ заа үнгэрүүлэн хэлээ һаа, эндэхи үбһэ ногооной үнэрынышье ондоо, хоншуун.

Захаамин, Санага гэхэдэ, аяар холын нютаг, харгы замшьегүй хэбэртэйгээр олон хүн һанадаг. Теэд бидэ «Волга» машинаараа ямаршьегүй ябажал ябанабди.

— Хойто жэл ябаарайгты. Харгымнай горoдой үйлсэһөө дутуугүй болохо, — гээд Санжи Хабарович зуратар шэнэ харгы хэжэ байһан дүрбэн ехэ трактор, бульдозер, грейдернүүдые заана. Нээрээшье даа, имэ техникын аяар энэ руу хүрэжэ ерээ хада, нютаг ороной холо ойрыень мүнөө үедэ дурдаһанайшье хэрэг бии аал?

Санжи Хабарович угаа зугаатай хүн. Эндэхи ангуушанай энэ тэрэ һонин ушарнуудые хөөрэжэ, баһа нэгэ ламын урагшагүй ябадалые һанан, бидэнээ энеэлгэнэ. Тиихэдээрнь Санага нютагай түүхэ тухай хөөрэлдэнэбди. Эндэхи зон урда хада Түнхэн нютагһаа гараһан, үгяһаараа тэндэһээ удхатай юм гээд, али олон һонин юумэ зугаална. Юрэдөө һонирхохо, ажаглахагүй юумэн энэ хүндэ үгы гээшэ ха даа гэжэ досоогоо һанахамнии тэндэ, тэрэм машинаяа хайта аалидуулаад:

— Үнеэхи хайнаг фермэ гэдэгтээ хүрэбэлди даа,—гэбэ.

Хайнаг үнеэдэй фермын хүнүүдээр хөөрэлдэжэ эхилһэнһээ хойшо гайхалтай юумэ дуулабабди.

— Мүнөөдэр хэды литр һү һаагаабта?

— Хоёр зуун таби найма.

— Тэрэнэйнгээ хэдыень тушаагаабта?

— Хоёр зуун дала.

Һааһанһаа үлүүе тушаагаа гэжэ гү?

Фермын ахалагша һаалишан Ханда Уржанова, һаалишан Ханда Батуева — хоёр Хандаар хайнаг үнеэн гэдэгнай юун гээшэб гэжэ бидэнэй нюдэ нээжэ үгэнэ.

Литрээр тоолохо болоо юм һаа, хайнаг тиимэ ехэ һү үгэдэггүй. Тиигэбэшье ямаршье үнеэнһээ үлүү ашагтай. Һүниинь гайхалтай үхэн, тоһолиг. Адагынь зургаа-долоон

(Ургэлжэлэлынь 4-дэхи нюурта)

БУРЯАД УНЭН

3 дахи нюур
1964 оной октябриин 21.

ҮҮЛЭ ТУЛАМА ҮНДЭР НЮТАГААР ЯБЫТ

(Эхиниинь 3-дахи нюурта)

процент тоһотой. Эрхимын найманһаа улүү байха. Иихэдээ хэрбээ дундa жэшээгээр 700—800 литр һаалгадаг хайнаг һаань, юрын үнеэгээр бодоходо, һүень хоёр дахин үсхэхэ болгодоно. Ута наһатай, 20—25 жэл соо хайнаг һаагдадаг.

Санжи Хабарович һаалишадайнгаа үнеэдээ магтажа байхадань, досоогоо ехэл урмашаһан хэбэртэй, зүбшөөн байна.

Колхознигуудай үмсэдөө баридаг хайнагуудай һайниинь мянга гаран литр һүтэй байдаг. Эдэнһээ дутахагүй мал колхозойшье һүрэг соо бии. Зүгөөр дайнай үеэр, һүүлээршье хамаг малаа газаашал газаашалһаар, дууһажархиһан шахуу байгаа. Мүнөө дахин үдхэжэ эхилһэн. һаамхай хайнагуудынь зуу шахуу боложо байна.

— Бидэ бодоходоо, эгээ һүтэй хайнагуудаа тусхай фермэдэ суглуулаад, хойто жэлдэ адагынь хоёр зуун толгой болгоо һаа, ехэхэн хэрэг бүтээхэбди гэжэ һананабди, — гээд Санжи Хабарович һаалишадайнгаа хөөрэлдөө үргэлжэлүүлнэ.

Хайнагта бүхэли жэлдээ бэлшээри, тиихэдэ үбэлынь нэгэ заа үбһэнһөө ондоо тэжээл хэрэггүй. Дулаан байра хотоншье гэжэ ехэ һанаагаа зобоһон үлүү. Иихэдээ, хайнагай олзотой байхань эли бэзэ даа.

Санжи Хабарович энэ хөөрэжэ байхадаа, хүргаа дараагүй, тэд бидэ досоогоо һанахадаа, интенцификациин хоёрдохи һалаа энэ гэжэ бодообди. Нээрээшье, юрын малһаа хоёр дахин тоһолиг һүтэй аад, тэжээл байрада хашалангүй мал үдхэхэ гээшэ одоол интенцификациин зам бэшэ аал?

«Коммунизм» колхоз хайнаг үнеэдые үдхэхэһөө гадна, ёһото һүтэй, үүлтэр һайнтай үнеэдые үдхэхэ бодолтой, тиигээд үдхэжэ эхилһэншье байба. Санжи Хабарович энээн тухайгаа баһал урмашан хөөрэнэ. Мүнөө колхоздоо 170 толгой симментал үүлтэрэй һаамхай үнеэдтэй болонхой. Ерэхэ жэлдэ эдэнь хоёр зуун табн болохо. Мяханай үүлтэрэй бухануд баһа абтанхай. Нютагай үнеэдые хальмаг үүлтэрэй бухада табихада, эндэхи малда адли, бэлшээридээ таараһан аад, шэгнүүрээр нилээд томо тул гарадаг гэжэ үни тодорһон.

һайн үүлтэрэй, һүтэй малые Санагын бэлшээриин хэдышье шэмэтэй мүртэнь ганса бэлшээреэр барихагүй ха юмши даа. Эдеэлүүлхэ хэрэгтэй. Иимэрхүү асуудал гарахань лэ бэзэ гэжэ таалһан мэтэ, Санжи Хабарович саашань хөөрэнэ.

— Тарилга хэдэг бэшэбди гэжэ хэлээ һэм. Теэд эгээшье алга бэшэ байхабди. Мүнөө долоон зуун гектар таринабди, энэ жэлдэ хоёр зуун гектар шэнэ газар хахалжа байнабди.

— Юу таринабта?

һая болотор энэмнай шиидхэгдээгүй. Санагын үндэр, хүйтэн газаронолоо олообди гэжэ һананабди, — гээд Санжи Хабарович, — мүнөө хараха байхабди, — гэнэ.

Удаань нээрээшье хараабди. Энэмнай горохтой холижо тариһан обёос байба. Ургасань яһала һайн. Адагынь зуун хори—зуун табин центнер ногоон гараха. Силос хэхэ ногоон. Июнь һарада, үшөө июлиин эхеэр энэ тарилгань хэды дахин хюрууда ороһон мүртөө яагаашьегүй. Санагын үндэр, хүйтэн газарта иимэ бэелиг бүхэ ондоо ямар ургамал байлай. Зүб лэ ха—онолоо олоо.

Энэ жэлдэ 1500 тонно силос дараха. 60 мянган центнер үбһэ абанхай. Үшөө абаха. Нёдондо 1000 тонно силос, 40 мянган центнер үбһэтэй һэн. Энэнь ехэ хэрэг. Зүгөөр колхозой түрүүлэгшэ мүнөө жэлэйнгээ туршалгада урмашаад, тарилгаа үшөө ехэ болгохо түсэбтэй. Шэнэ газар хахалхада ашагтай байһаниинь аяар холын өндэхи нютагташье мэдэгдээ.

һүнэйнь өөрын сэнгэй ехэ бэшэ хадань, колхоз концентрат тэжээл худалдажа абаха аргатай. Ехэшье бэшэ һаань, симментал үнеэдтээ үгэхөөр абаха гэжэ колхозой түрүүлэгшэ тоолоно.

...Интенсификациин түрүүшын жэлэй охин.

Хаанашье ябахадаа, хэнтэйшье хөөрэлдэхэдөө, тэрээн тухайл дууланаш. Яагаашье хүсэтэй үгэб даа, яагаашье олондо ойлгосотой зорилго партимнай табяаб даа!

Олон хүнүүдээр уулзаабди. Үбһэ сабшажа байһан хажууршан, мал адуулжа ябаһан малшан, аарса шанадаг бозошон. Зангаараа ондо ондоо, наһаараа илгаатай, үгэ хүүртэ дуратайшье, дуугай бүтүүшье зон. Теэд бултадаа нэгэ юумэ шэбшэжэ, нэгэ юумэ зүбшэнэ. Энэнь — интенсификациин арга олохо, ажалаа үргэхэ гэһэн хэрэг.

Иимэ хүнүүдтэй хүдэлхэдэшье урматай, дахуулжа, хүтэлжэ ябахадашье хүнгэн.

—Манай уладые тиигыш, иигыш гэжэ хашаһанай хэрэггүй даа. — гэжэ Санжи Хабарович омогорхон хэлэнэ. — Зүбшөөд, хэлсээд лэ орхёо һаа. юумэ бүтэдэг даа.

Хүтэлбэрилэгшын ажалай ёһото арга, ёһото хүсэниинь энэл даа.

Бодоод һанаад үзэхэдэ, мүнөө үеын хүтэлбэрилэгшэдэй ажалынь, арга хэрэгынь таба арбан жэлэй урдахида орходоо яагаашье ондоо болоо гээшэб даа. Шэнэ хүнүүд, шэнэ зорилго шиидхэхэ хүтэлбэрилэгшэд. Эдэнэй дунда хуушанай түрүүлэгшэ Санжи Хабарович Санжитовай тохоног тохоногоо тулалсажа ябахадань баһашье һайхан даа.

Шэнэ зорилто, шэнэ хэрэг хүниие ондоо болгоно, дээшэнь үргэнэ...

Үүлэ тулама үндэр нютагаар ябыт. Нютагайнь һайханиие мэдэхэлтэ, зонойнь урагшаа һанаае ойлгохолта.

Тэрээгүүр ябахадаа, дуушаншье бэшэ, дууладагшье бэшэ мүртөө, —
Үндэр дээрээ гарахадам

Үргэн нютагайм гоё гээшэ, — гэһэн дуунай гүнзэгы удхатайе ходо һанажа, аман соогоо гүбэнэжэ ябаа бэлэйб.

Ц. ОЧИРОВ.

МАРТАГДАШАГҮЙ ДУРАСХААЛ

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнай илалта түгэс дүүрэһээр хорёод жэл үнгэрбэ. Абынгаа дайнда мордоходо үлгы соо хэбтэһэн хүбүүд, басагадай гарынь ганзагада, хүлынь дүрөөдэ хүрэбэ. Инаг нүхэрөө алдажа уйшарһан эхэнэрнүүдэй толгой бууралтаба. Тоонтыень түлгажа ябаха хүбүүгээ сэдьхэлдээ хүлеэжэ һуудаг хүгшэд, үбгэд наһан боложо, пенсидэ гаража байна.

Тэрэ холын жэлнүүдтэ баатараар дайлалдажа, ами наһаяа алдаһан хүбүүдээ, эсэгэнэрээ, аха дүүнэрөө, үеын нүхэдөө ходол һанажа, сэдьхэжэ ябагдагша. Нютагайнгаа эдэ баатар хүбүүдэй алдар нэрыень мүнхэлжэ, тэдэнэртэ дурасхаалай хүшөө, памятник республика дотороо түрүүлэн бодхоһон Доодо-Ивалгын ажалшадай үүсхэл угаа һайшаалтай.

НАМАРАЙ дунда һарын 17-ной нарата сэлмэг үдэр. Доодо-Ивалгын клубай урда тээхи сэсэрлиг соо табигдаһан памятнигай хажууда хүн зон олон. Хүшөөгэй дэргэдэ нютагай эрхим трактористнууд Жамсаран Лубсанов, Николай Доржиев гэгшэд Улаан туг ганхуулан баринхай. Совет Армиин сэрэгшэд хүндэлэлэй харуулда жагсана. Эндэхи 8 жэлэй һургуулиин һурагшад зэлэ татан зогсоно. Сэл ногоохон хасууриин намаагаар, гоё һайхан сэсэгүүдээр шэмэглэжэ хэһэн олон веногуудые бариһан хүнүүд жэрылдэнэ. Веногуудай хара лентэнүүд дээгүүр дайнда наһа бараһан хүнүүдэй нэрэ бэшэгдэнхэй, нүгөө талада«хүбүүнһээшни», «басаганһаашни», «эсэгэһээшни», «аха дүүнэрһээшни», «ашанарһаашни» гэжэ байжа бэшэһыень уншахадаа, сэдьхэл хүдэлхөөр байба.

Үдэрэй 2 час. Доодо-Ивалгын колхоздо олон жэл түрүүлэгшээр хүдэлөөд, мүнөө Ивалгын туршалга-үйлэдбэрилгын ажахын эндэхи отделениие эрхилэгшээр байһан Пурбо Нимаевич **Лубсанов** «1941—1945 онуудта Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнда наһа бараһан нютагай сэрэгшэ 50 хүбүүдтэ» табигдаһан памятник мүндэлгэдэ зорюулагдаһан митинг нээгээд, хүшөөгэй хушалтыень буулгаба. Советскэ Союзай гими зэдэлжэ, баатарай үхэлөөр унаһан хүбүүдэй дурасхаалда сэрэгшэд гурба удаа буудалгаар салют хэжэ ёһолбо.

Эгээн түрүүлэн областной сэрэгэй комиссариадай түлөөлэгшэ подполковник нүхэр **Цыбиковтэ** үгэ үгтөбэ.

— Дүрбэн жэл тухай үргэлжэлһэн Агуухэ дайнда ород арадтай, Советскэ Союзай бусад арадтай хамта Буряад ороной зуу мянгаад хүбүүд зэм зэмсээ түшэлсэн ябажа, зэрлиг муухай фашистнуудые даража, дэлхэйн зониие айхабтар ехэ аюулһаа абаралсаһан... Энэ ехэ дайнда ами наһаяа алдаһан хүбүүдэй алдар нэрэнь мүнхэлэгдэнэ, үеын үедэ мартагдахагүй,—гээд подполковник үгэеэ дүүргэбэ.

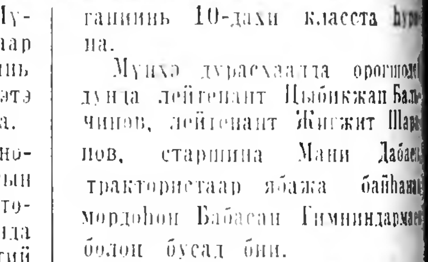
Дайнда наһа бараһан Гармаев Бальжиин хүбүүн Виктор (эндэхи һургуулиин багша) үгэ хэлэхэ зуураа, тэдэнэрэй һанажа, хүсэжэ ябаһан хэрэгыень хүсэндэнь хүргэхын, Эхэ орон дотороо коммунизм байгуулхын түлөө бүхы хүсөөрөө оролдохобди гэжэ тангаригаа үгэнэбди гэбэ.

— Манай амгалан тайбан байдал, Агуухэ Октябриин илалта ами наһаяа гамнангүйгөөр хамгаалалсаһан эдир залуу хүбүүдэй баатаршалтые мүнхэ дурасхаал болгон энэ хүшөө табигдаба, — гээд дүү хүбүүгээ дайнда алдаһан Бимба Доржиевич **Цыбиков** (түүхын эрдэмэй кандидат) захалба.—Хөрбөө фашис нохосуудай манда дайгаар ороогүй һаа, эдэ 50 хүбүүднай манай дунда байха һэн. Мүнөөдэр эдэнэрэй дурасхаал мүнхэлжэ байхадаа, бидэнэр Эхэ орондоо, Коммунис партидаа хэзээдэшье үнэн сэхэ байхабди, Агуухэ Октябриин түгые алдангүйгөөр барижа ябахабди гэжэ үгөө үгэнэбди.

Волгоград шадар болоһон ехэ байлдаанда наһа бараһан лейтенант Цыранжап Лодоновой эсэгэ —77 наһатай Лодон **Санжиев** үбгэжөөл хүшөөгэй дэргэдэ гаража, хүбүүдэйнгээ дурасхаалда иимэ гоё хүшөө табиһандань баясажа, эсэгын юрөөл үршөөбэ: **аба эжынгээ, аха нүхэдэйнгөө аша габьяа мартангүй ябажа, үри бэенэрнай зуун жэлнүүдтэ золтой жаргалтай ябахань болтогой!**

Энэ тэдыгээр митинг дүүрэжэ, хүшөөгэй хормойдо веногууд табигдаба. Огторгойдо ракетэнүүд яларба.

ДАЙНДА наһа бараһан 50 хүбүүдэй алдар нэрэ, түрэһэн жэлынь хүшөөгэй нюур талада бэшэгдэнхэй. Теэд эдэнэрэй хүн бүхэнэй намтар, дайшалхы габьяа тухай хэлэхэ болоо һаа, бүхэли ном бэшэмээр aaб даа. Митингын һүүлээр хүнүүд хоорондоо энээн тухай хөөрэлдэжэ ороо.

— Даша Цыренович Раднаев гээшэ дайнда мордохынгоо урда тээ колхоздоо тракторна бригадын бригадираар хүдэлжэ байһан юм. Бригададань ябатша һэм. —гээд мүнөө энэ отделениин партийна организациин секретаряар ажалладаг Дондок Ринчинов һанаандаа оруулна.—Мүнөө һамганиинь мал адуулагшаар ажаллана. Галина басаганиинь Доржо Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдта һурана.

— Коммунист Даба Балданович Цыреторов партиин Ивалгын райкомдо намтай суг инструктораар ажаллажа байһаар дайнда мордоһон юм,—гэжэ Иннокентий Васильевич Алексеев хөөрэнэ.—Тусхай мото-стрелково батальоной партийна ударидагшаар ябажа байһан ахалагша лейтенант Харьков шадар болоһон дайнда наһа бараа. Мүнөө Цырен-Бальжит һамганиинь хонишоноор ажаллана, хоёр хүбүүдынь сэрэгэй албанда магтаалтайгаар ябана, Очирханда басаганиинь 10-дахи класста һурана.

Мүнхэ дурасхаалда орогшодой дунда лейтенант Цыбикжап Бальчинов, лейтенант Жигжит Шарапов, старшина Мани Дабаев, трактористаар ябажа байһан мордоһон Бабасан Гимниндармаев болон бусад бии.

Доодо-ивалгынхидай жэшээгээр иимэ хүшөөнүүд республикымнай бусадшье нютагуудта мүндэлхэ бэзэ гэжэ найдахаар.

Б. ГЫЛЫКОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнда наһа барагшадай дурасхаалда Доодо-Ивалгада табигдаһан памятник.

А. ИСТОМИНОЙ фото.

БОРООГОЙ ОРОЖО БАЙБАШЬЕ

Олимпиин НААДАН

ТОКИО. Олимпиадын 9-дэхи үдэртэ бүрхэг, бороотой байгаа. һүни байхаһаа эхилжэ бороо хүраа, ороо. Хүнгэн атлетитүүдтэ бэрхэтэйхэн байшоо. Велосипедээр урилдаалгануд болюулагдаһан байгаа.

Балта шэдэдэг 12 спортсменүүд стадион дээрэ гараа. Стадион бороо хураһаа боложо, халтирхай аягүй байгаа. Теэд ёһотойл мастернуудта һаад тохёолдохо ёһогүй ха юм. Витебскын багша Ромуальд Клим балтые 69 метр 74 сантиметртэ шэдэжэ, бултыень булиһан байна. Европын рекордсмен венгр Д. Живоцкий илагшаһаа 65 сантиметрээр дутэ шэдэһэн байна. ГДР-эй залуу спортсмен У. Бейер гурбадахи һуури эзэлээ. Манай нүгөө хоёр спортсмен Юрий Никулин, Юрий Бакаринов дүрбэдэхи, табадахи һууринуудые эзэлээ. Дэлхэйн рекордсмен американец Г. Конноли шанга тэмсэлые тэсэжэ шадангүй, балтаяа ойроойдоол 66 метр 65 сантиметртэ шэдэжэ, зургаадахи һуури эзэлээ.

Юумэ харайлгатайгаар 110 метртэ урилдалгын түгэсхэлэй мүрысөөндэ СССР-эй рекордсмен ленинградец Анатолий Михайлов шэн зоригтойгоор тэмсээ. Тэрэ уһа шалбааг соогуур гүйжэ, энэ зайе 13,7 секунда соо гаталхадаа, СССР-эй рекордые дахяад дабтаа. Михайлов бронзо медаль абаа. Тиигэжэ американецууд Х. Джонсон (13,6), Б. Линдгрен (13,7) гэгшэдэй хойно ороһон байна.

Утые харайлгаар Москвагай 25 наһатай аспирант Игорь Тер-Ованесян Римэйхи шэнги бронзо медаляар шагнагдаа. Тиимэ ехэ суута гараагүй Англиин атлет Л. Дэвис түрүүлжэ гараа. Америкын алдар суута гараһан атлёт Р. Бостон мүнгэн медальда хүртэһэн байна.

5.000 метрэй урилдаанда США-гай спортсмен Р. Шюль илажа гараа. 50 километртэ ябагаар ябалгада Италиин мэдээжэ спортсмен А. Памич эрхим үрэ дүн харуулаа.

Аранга дээрэһээ уһа руу һурэлгөөр совет спортсмен В. Палагин ойроойдоол табадахи һуури эзэлээ. Американец Р. Вебстер алтан медальда хүртөө. 400 метртэ аяараа тамаралтаар бүхы медальнуудые Америкын спортсменкэнүүд абаһан байна. 200 метрэй түгэсхэлэй урилдаанда эрэшүүлэй дундаһаа австралиец К. Берри түрүүлээ. Хоёрдохи, гурбадахи һууринуудые американецууд эзэлһэн байна. Москвич В. Кузьмин табадахи һуури эзэлээ.

Пистоледээр 50 метртэ буудалгаар финскэ спортсмен В. Марканен эгээн мэргэн байшоо. Американец Ф. Грин мүнгэн медаль, японец И. Иосикава бронзо медаль абаа.

Тамаралгаар 4х100 метрэй мүрысөөндэ СССР-эй эхэнэрнүүдэй суглуулагдамал команда бронзо медальда хүртөө. США-гай спортсменкэнүүд түрүүлжэ, дэлхэйн шэнэ рекорд тогтоогоо. Голландиин команда хоёрдохи һуури эзэлһэн байна. Советскэ залуу ватерполистнууд бронзо медаляар шагнагдаа. Уһан дээрэ болоһон мүрысөөндэ венгрнүүд түрүүлээ. Югославиин команда мүнгэн медаль абаа.

4х200 метртэ тамаралтаар болоһон мүрысөөндэ Америкын спортсменууд илаа. Хоёрдохи һууриие немец, гурбадахи һууриие япон спортсменууд эзэлһэн байна.

Штангистнуудай мүрысөөндэ совет баатарнууд гурбан дэлхэйн рекорд тогтоогоо. Украинец Леонид Жаботинский Власовһаа 2,5 килограммаар хүндэ юумые үргэжэ, алтан медаль абаха болоо.

Олимпиин наадаһда хабаадаһан совет барилдааша Александр Медведь чемпион боложо, алтан медальда хүртэбэ.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: А. Медведь (зүүн гарһаа) барилдажа байна.

ХЯАГТЫН АЙМАГТА

ХИМИИН АША ҮРЭ

Мүнөө жэл Хяагтын үйлэдбэриин управлениин колхоз, совхозууд химическэ үтэгжүүлгэ ехээр хэрэглээ. Буртаг үбһэнтэй тэмсэхын тулада гербицид ашаглаа. Эдэ ямар үрэ үгөөб?

Худэриин совхозой аммиагай селитрэ оруулһан газарынь шэниисын гектар бүриһөө 27,6 центнер, тиихэдэ энэ үтэгжүүлгэ оруулаагүй газарынь гектарай 17,3 центнер ургаса үгэһэн байна. Энэ хоёр ондоо аргаар ургуулагдаһан таряан намарай паарта таригдаһан байгаа. Урда жэлынь тэрэ газарта горох таригдаһан юм.

Ранжуровай нэрэмжэтэ колхоз Широкая падь гэжэ газарта тариһан тарилтадаа гектар бүхэнэй нэгэ хахад центнер аммиагай селитрэ оруулаа. Тарилгань «лютесценс-62» үрэһөөр хэгдэһэн байна. Гектар бүриһөө 120 пууд нэгэдэхи сортын шэниисэ абтаа.

Нүүрһэнэй зүйлөөр оруулагдаһан үтэгжүүлгэ һайн үрэ дүн үгөө. Тиимэ үтэгжүүлгэ хэһэн газар дээрэһээ Худэриин совхоз гектарай 200 центнерһээ дээшэ свёклын ургаса хүряаба.

ТҮСЭБҺӨӨ ГАДУУР ТУШААГДАҺАН СВЁКЛО

«Родина» колхозой плантаци дээрэ эдэ үдэрнүүдтэ хүн зон олон. Гансахан Үбэр-Хэрээтын свёклын плантаци дээрэ эдэ үдэрнүүдтэ зуу гаран хүн хүдэлнэ. Колхознигууд түсэбөөр хараалагдаһанда орходоо хоёр дахин ехэ свёкло гүрэндөө худалдаха гэжэ шиидээ.

Абаһан уялгань хэлэһэн үгэһөөнь хойлодоногүй. Мүнөө колхоз 8,5 мянган центнерэй орондо 10 гара мянган центнер саахарай свёкло бэлэдхэлэй пунктда эльгээгээд байна.

Погранична совхоз гүрэндэ 1,5 мянган центнер саахарай свёкло худалдаха ёһотой байгаа. Энэ даабари улуулан дүүргэгдэбэ. Мүнөөшье хураалга үргэлжэлһөөр.

ПРОПАГАНДИСТНАРАЙ СЕМИНАР

Хяагтын хүдөөгэй үйлэдбэриин партком пропагандистнарай семинар үнгэргэбэ. Тэрээндэ 150 хүн суглараа. Үйлэдбэриин управлениин начальнигай орлогшо нүхэр И. И. Тенетов байгша оной үнгэрһэн гурбан кварталда хүдөө ажахын продуктнуудые абаха, гүрэндэ худалдаха түсэб дүүргэхэ талаар колхоз, совхозуудай хэһэн хүдэлмэриин дүн тухай, мүн саашанхи зорилго тухай семинарта хабаашадта хөөрэжэ үгэһэн байна.

«Дэлхэйн коммунис хүдэлөөнэй генеральна шугам болон манай үе сагай шэнжэ тухай» гэһэн лекци Буряадай багшанарай институдай марксизм-ленинизмын кафедрые даагша Г. Д. Басаев уншаа. Тус институдай доцент Б. О. Гатапов «Эб найрамдалай, дэлхэйн революционно хүгжэлтын түлөө тэмсэл», «Дэлхэйн социалис система — мүнөө үеын революционно шиидхэхы хүсэн» гэһэн хоёр лекци уншаа.

Управлениин парткомой дэргэдэхи политгэгээрэлэй кабинедые даагша С. Д. Ринчинов 1964—1965 онуудай политическэ һуралсалые эмхидхэлгэдэ пропагандистнуудай зорилго тухай хөөрэбэ.

БҮД НЭХЭГШЭДЭЙ АМЖАЛТА

Хяагтын трикотажна фабрика мүнөө жэл һайнаар хүдэлнэ. Продукци үйлэдбэрилхэ гурбан кварталай түсэб нилээд улуулан дүүргэгдээ. Үргэн хэрэглэлэй зүйлнүүдые бүтээн гаргадаг түрүү цехтэ коммунис ажалай нэрэ зэргэ олгогдоһон байна.

Предприяти жэл бүри ургана, хүгжэнэ. Гансахан мүнөө жэл найман янзын шэнэ продукци бүтээн гаргадаг болоо. Ерэхэ жэлдэ продукци гаргалга 30 процент, тиихэдэ 1966 ондо — 70 процент ехэ болгогдохо юм.

Бүхы цехүүдтэ социалис мүрысөөн улам үргэдхэгдэнэ. Бү нэхэгшэд Агуухэ Октябриин социалис революциин 47-дохи жэлые ажалай шэнэ амжалтаар тэмдэглэхын түлөө тэмсэнэ.

А. СУРМАЧ.
Фотонь авторай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Худэриин совхозой туршалгашa-агроном Михаил Бакиров, Хяагтын үйлэдбэриин управлениин агрохимик Александра Соболева гэгшэд нүүрһээр үтэгжүүлгэ оруулагдаһан газар дээрэ ургуулагдаһан саахарай свёкло шэгнэжэ байна.

НАУЧНА ШЭНЖЭЛГЫН ОНОЛ УДХА

Врач-космонавт Б. Б. Егоровой шэнжэлгэ тухай

—Борис Егоровой научна хүдэлмэри хараһаар лэ байтарни эхилээ юм,—гэжэ медицинын эрдэмэй кандидат **А. Н. Разумеев** ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө мэдүүлбэ.—Миниин һанахада, угаа золтойгоор эхилһэн байха. Бэсэ даажа хэһэн түрүүшынь туршалганууд ехэ амжалтатайгаар үнгэрөө һэн. һаяхан дээдэ эрдэмтэй болоһон хүбүүн «замбуулинай» нүлөөндэ ороһон минисэйн уураг тархиин тэнсүүри тэсэбэриие туршан бүридхэжэ амжаһан юм.

Научна хэблэлээр тунхаглагдаһан туршалгануудһаань харахада, иимэ хүдэлмэри дэлхэйн медицинын түүхэдэ түрүүшынхеэ совет мэргэжэлтэдээр хэгдэһэн байна. Энэ талаар шэнжэлгэ хэһэн американ эрдэмтэд һаяхан иигэжэ мэдээсөө гэбэл: «замбуулинай ниидэлгэ» амитадай уураг тархиин элдэб хубинуудта ямараар нүлөөлдэг байһанай юрэнхы дүн лэ тэмдэглэгдээ.

Иимэ орёо нарин туршалгануудые хэхын тула хирургиин онол аргые һайн шудалха, анатоми бүрин мэдэхэ хэрэгтэй байна.

Борис Егоровой эрдэм мэргэжэлэйнь шэглэл тон түргэн тодорхойлогдоһон юм. Агаарта хөөрэһэн бэеын тэнсүүри тэсэбэриие хинан байлсадаг органой—уураг тархиин нүлөөлэгдэсые туршажа эхилһэн байгаа.

Бүхэли жэлэй туршада үдэр бүри 10—12 час лаборатори соо хүдэлмэрилдэг байгаа һэмди гэжэ А. Р. Разумеев хөөрэнэ. Тэдэ шэнжэлгэнүүдэй үрэ дүн бидэнэй хамта бэшэһэн статья соо согсологдоһон байгаа. Тэрэмнай Газарые тойрон ниидэһэн түрүүшын хэмэл одоной табигдаһаар табан жэлэй ойдо зорюулагдажа, СССР-эй Наукануудай академиин биологиин эрдэмэй отделениин научна сесси дээрэ элидхэгдээ һэн. Энэнь—замбуулинай биологиин ба медицинын талаар Борис Егоровой хэһэн ехэ шэнжэлхы түрүүшын хүдэлмэри байһан. Научна шэнжэлгынь үрэ дүн гэбэл: хүнэй бэеын тэнсүүри тэсэбэриие олгодог нервын һудалнуудһаа уураг толгойн гол руу дамжан ородог импульснуудэй сохисонь замбуулинай дайдада хүнэй бэеын ямар байдалтай байһанһаа дулдыдан хубилдаг гэжэ тодоруулагдаа. Борис Егоров эдэ туршалгануудайнгаа үрэ дүнгүүдые согсолоод, хожомынь кандидатска диссертациингаа гол материал болгоһон байна.

Егоровой ондоо шэнжэлгэдэнь—уураг тархиин тэнсүүри тэсэбэридэ ехэ дарасын ямараар нүлөөлдэг байһые элирхэйлэн тайлбарилха зорилготой. Дарасын багаханааршье нэмэбэл—Газарай татасын нүлөөнэй гурба-таба дахиншье ехэ болоо һаань, хүнэй бэе махабадта, илангаяа нервэдэ ехээр нүлөөлдэг гэжэ тодоруулагдаа. Эдэ туршалгануудайнь үрэ дүн «СССР-эй Наукануудай академиин 1964 оной турша соохи элидхэлнүүд» гэһэн журналай 5-дахи номерто тунхаглагдаһан научна статья дотор найруулагданхай.

Залуу эрдэмтын тобшололнууд, энэ талаар хамтадаа шэнжэлгэ хэдэг совет мэргэжэлтэдэй хүдэлмэриин дүнгүүд Римдэ зарлагдаһан уласхоорондын XIII конгресс дээрэ мэдээсэгдэжэ, хилын саанахи медигүүдые ехээр һонирхуулаа бэлэй.

Борис Егоров научна хүдэлмэреэ таһалгаряагүй залгуулан хэдэг онсо шадабаритай. Энээн тухайдань залуу шэнжэлэгшын научна хүтэлбэрилэгшэ профессор Г. Д. Смирнов, мүн замбуулинай биологиин ба медицинын ахамад шэнжэлэгшэдэй нэгэн—биологиин эрдэмэй доктор О. Г. Газенко тэмдэглэнэ. Борис Егоров нүхэр Газенкын лаборантаар хүдэлмэрилһэн байгаа.

Авиациин ба замбуулинай врачнууд олон юумэ бэеэрээ туршажа үзэхэ уялгатай гэжэ Борис Борисович тоолодог. Тиимэһээ замбуулин худар ниидэжэ үзэхые эрмэлзэдэг байһан. Борис Егоров мүнөө замбуулин соогуур ниидэжэ, гайхамшаг һонин туршалгануудые хээд байхадаа, эхилһэн шэнжэлэлгэнүүдтээ тэхэрихэнь гээшэ.

Замбуулиниие шэнжэлһэн залуу медигэй баатаршалга—Газар дээрэ хэжэ эхилһэн туршалгануудайнь үргэлжэлэн, шэнжэлэгшын хүсэл бодолой бэелэл мүн.

(ТАСС).

Москва, октябриин 14.

БУРЯАД ҮНЭН

4-дэхи нюур.
1964 оной октябриин 21.

ХИЛЫН СААНАҺАА

ТЕЛЕФОН • ТЕЛЕГРАФ • РАДИО

США-гай президент Л. Джонсон телевиденеэр үгэ хэлээ

ВАШИНГТОН, октябриин 19. (ТАСС). Үсэгэлдэр үдэшэ США-гай президент Л. Джонсон американ арадта хандан. телевиденеэр үгэ хэлээ. Тиихэдээ Советскэ Союзай хүтэлбэридэ хубилалтын болоһон тушаа американска правительствын хараа бодолые найруулан дурдаа.

Советскэ шэнэ правительство өөрынгөө гадаадын политикын гол шэглэлнүүдээр ямаршье хубилалта хэхые хараалнагүй гэжэ элшэн сайд Добрынинаар дамжуулан, намда мэдээсээ гэжэ Джонсон мэдүүлбэ. Эб эетэй байхые эрмэлзэлгэ манай орондо мүнөөнэйхидэл адли иимэ тодорхой хэзээшье байгаагүй юм. амгалан байдалай аша туһада ябуулга хэхээр бэлэн байһан Советскэ ямаршье правительство Америкэдэ тиимэл юумэ хэхээр бэлэн байһыемнай хараха байха гэжэ тэрээндэ хэлээб. Эб найрамдалай хэрэгтэ туһа хүргэхэ һаань, хэнтэйшье хэлсээ хэхээр бэлэн байхаб гэжэ элшэн сайдта хэлээб.

Иимэ юумэ хэбэл. хоёр талын һайн эхилэлгэ болохо һэн гэжэ багсаанаб гэбэ.

Тэрэшэлэн КНР-тэ атомна бомбо тэһэлэн туршаһан тушаа президент тогтожо хэлээ Джонсон Англидахи парламентска һунгалтын дүнгүүд тушаа хэлээ.

Вальдек Рошегэй мэдүүлгэ

ПАРИЖ, октябриин 19. (ТАСС). КПСС-эй XX, XXII съездүүд дээрэ тодорхойлһон ленинскэ генеральна хараа шугамаа Советскэ Союзай Коммунис. парти эрид шууд бэелүүлжэ үргэлжэһөөр гэжэ ФКП-гэй генеральна секретарь Вальдек Роше «Альжери Пресс сервис» агентствын корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө мэдүүлбэ. Тиимэ болохол... совет арад оорынгоо гол ... гые СССР-тэ коммунис общ... байгуулха, амгалан ёһоор ... орииолгын политика бэелүүлха, ... хы дэлхэй дээрэ эб найра... хамгаалха зорилгоёо КПСС-эй ... тэлбэри доро дүүргэжэ байна ... Вальдек Роше онсолон тэмд...

Хани барисаанай оршон байдал

ОСЛО, октябриин 19. (ТАСС). Тронхеймэй хүн зоной, эндэ айлшаар ерэһэн совет морягуудай уулзалганууд хани халуун оршон байдалда үнгэржэ байна. «Мурманск» крейсерэй, «Настойчивый» эсминецэй офицернууд болон матросуудые хаа хаанагүй халуунаар амаршална.

Гитлеровскэ булимтарагшадта эсэргүүсэн тэмсэһээр наһа бараһан Норвегиин патриодуудта, совет сэрэгшэдтэ табигдаһан ... нигуудай дэргэдэ үсэгэлдэр со... морягууд веногуудые табяа.

Үсэгэлдэр үдэшэ совет мо... гууд Хидархаллен хотын ехэ ... соо концерт табиба. Норве... хид программын номер бүхэ... айхабтар баяртайгаар хараа.

Редакторай орлогшо
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Манай адрес, телефонууд

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан-Удэ, улица Ленина, 35. Телефоны: редактора—23-67, зам. редактора—38-42, зам. редактора—35-84, секретариата—27-37, отделов: сельскохозяйственного производства и партийной жизни—47-59, 35-14, промышленного производства и партийной жизни—48-89, 33-61, корректорская—35-95.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: идеологического—24-74, советского строительства и быта—34-93, рабселькоров и писем—25—41, 38-30, информации—32-74 и переводов—34-05.

гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Совете Министров Бурятской АССР.

Н00250. Зак. № 1046.